

**Confessio fidei ac religionis, baronum ac nobilium regni
Bohoemiae, serenissimo ac invictissimo Romanorum,
Bohoemiae, &c. Regi, Viennae Austriae, sub anno Domini
1535. oblata. : adiectum simul quorundam grauißissimorum
virorum de hac confeßione iudicium ...**

<https://hdl.handle.net/1874/416640>

CONFESSIO

FIDEI AC RELIGI-
ONIS, BARONVM AC NOBILI-
um Regni Bohœmiæ, Serenif-
simo ac Inuictissimo Romano-
rum, Bohœmiæ, &c. Regi, Vi-
ennæ Austriæ, sub Anno
Domini 1535. ob-
lata.

ADIECTVM SIMVL

*quorundam grauisſimorum Virorum de
bac Confessione iudi-
cium.*

HANC MVLTÆ ECCLESIE, QVÆ
sunt in Regno Poloniae, nuper sul-
ceperunt.

Nunc iterum excusa, Anno
M. D. LVIII. et a^o 1572.

CONFESSIO

HABITAE REPTAE
DNI. BARONVM & NOBILIVM
in Regni Bohemiarum, Sereniss-
sime ac Illustrissime Romanorum
Imperii, Bohemiarum, &c. Regni, Vi-
carie Austriacae, sub Anno
Dominicae 1550.

1550

ADLECTVM & MVM

procurator, magistrus & notarius
in Curia Imperialis
1550

HABITAE REPTAE

1550

HABITAE REPTAE

1550

VERGERIVS LECTORI.

V A R I A T I O N E

quoque consilio ductus, hanc ego Vualdensium, aut Picardorum (quos uocant) Christianæ Religionis Confessionem, non ita multis hactenus cognitam ediderim, in primis dicendum mihi esse puto. Cum Deus me nuper ex Germania in Prussiam, in Lithuaniam, atq; Poloniam euocasset, multas ac varias variarum gentium Ecclesias visendi discendiq; studio incensum: tandem diu multumq; in illa ipsa Polonia obequitando atq; lustrando, in Ecclesias incidi circiter quadraginta, ad Vualdensium morem præscriptaq; institutas. Quæ ipsæ me sanè singulari quadam voluptate, lætitiâq; affecerunt. Etenim pura in illis ac concors sonat Euangelij vox, a deo id quidem, ut neq; in doctrina, neq; inter docentes erroris aut contro-

uerſiæ quicquam, non dico animad-
uertere, ſed ne ſuſpicari quidem potue-
rim. Ceremoniæ caſtiſſimæ atq; pu-
riſſimæ, à paſtiſticis iſtis ſuperſtitioni-
bus geſticationibusq; ita alienæ, ſic
prorsus remotæ, vt ne odor quidem il-
larum, aut veſtigium ullum reliquum
ſit. Diſciplina grauis atq; ſeuera, ex
qua vitæ renouatio atq; redintegratio
tales fructus fert, ut radicem horum
minime fucatam, ſed veriſſimam, ac
Chriſtiano homine digniſſimam facile
pœnitentiam agnoſcas. Hęc cum par-
tim ad Fratres in Italiam, aliarumq;
nationum ſcripſiſſem, partim nonnul-
lis Illuſtriſſimis Principibus Germa-
niæ, alijsq; ſummis in ea viris ingenti
exultatione coram nunciaſſem, alij in
vniuerſum ignorare Vualdenſes, alij
vehementer mihi mirari viſi ſunt, quid
tandem in mentem venerit Sarmatis,
vt Vualdenſium præcipue Confefſio-
nem admiferint, ueriti nimirum, ne pu-
ram ac ſacram Chriſti doctrinam, quã
nuper adeo recepiffent, illorum placitis
inficerent, atq; commacularent. Hanc
igitur ob cauſam, grauiffimã quidem
illam

illam omni studio mihi faciendum putaui, ut Vualdensium Confessio, quæ iam erat difficilis inuentu, recuderetur, atq; inuulgaretur: quòd minime dubitarem quin omnes, quibuscunq; purior doctrina cordi foret, vel ex primo (quod dicitur) gustu, non Confessionem modo, sed Polonos etiam ipsos, aliosq; quicunq; eam in suam Ecclesiam recepissent, magnis celebraturi laudibus essent: ac deniq; patrem cœlestem rogaturi, ut tam bene cœptas apud illos Ecclesiarum instaurationes seruare, ac sua immensa bonitate augere, indiesq; magis fortunare dignetur. Præter vero Martini Lutheri, Reuerendissimi atq; sanctissimi viri testimonium, qui hanc Vualdensium rationem Ecclesiasticã approbauit atq; commendauit, subiicienda non immerito putaui, aliorum quoq; maxima eruditione, maxima pietate atq; auctoritate virorum testimonia, in primis Philippi Melanthonis, Martini Buceri, & Vuolfgangi Musculi, qui mihi uidentur eandem Confessionem adhuc magis, quàm Lutherus, laudare, cum ta-

men is grauissimis verbis laudari.
Cæterum quanquam qui sim non igno-
ro, moneo tamen Ecclesias hisce xl.
annis in Christo renatas, ne satis esse
putent, quòd superstitiones Papisticas,
abominationesq; cæteras ab Ecclesijs
suis exturbare potuerint, sed vt de con-
cordi, de pura, de genuina filij Dei D,
N. Iesu Christi doctrina retinenda, tū
de disciplina vitæq; mortificatione ta-
li doctrina digna aliquando tandem vi-
cissim inuehenda, diligenter &
anxiè curent,

Tubingę Kal. Augusti M, D. LVII,

Præfatio

PRÆFATIO DOCTO-
ris Martini Lutheri in Con-
fessionem Vualden-
sium.

Q Vanquam Fratres hi per Bo-
hemiam & Morauiam agen-
tes, foelicius & eruditius tuam
Confessionem & Doctrinam istis
Libris ediderint, quam vt mea vel
commendatione, vel præfatione opus
habeant: tamen cum iam multis annis
odioso nomine Pighardi ceu hæretici,
& schismatici sint traducti, visum est
meo quoq; testimonio, quantum pos-
sum, illis seruire, si tamen quid valet
meum testimonium, præsertim apud
nostros & omnes veræ pietatis studio-
sos. Nam quid de me sentiant Papi-
stæ, hominum genus iam dudum re-
probum, & mente corruptum, & vt
iterum Paulus dicit, peccans vt per se
ipsum, & volenter damnatum, cur
me moueret? Sum illis crucifixus, &
ipsi crucifixi mihi.

Sane cum essem Papista, æmulator
scilicet lōge feruentissimus Romanarū

traditionum (Nam qui nunc Papiſtae ſunt , & contra nos ſcribunt, ſerio tales non ſunt, qualis ego fui, ſed toti frigent, & vel odio, vel quaestu capti faciunt, quod faciunt, facturi idem contra Papatum , ſi opes & gloriam maiores apud nos ſperare poſſent.) Ipſe inquam cum eſſem Papiſta, uere & ex animo iſtos Pighardos Fratres odiebam magno zelo Dei & Religioſis, nullo omnino lucri aut gloriae ſtudio. Denique cum aliquando in aliquot libros Iohannis Huſs imprudens incidiſſem , & ſcripturas tam potenter & pure tractatas uidiſſem, ut ſtupere inciperem, cur talem ac tantum uirum exuſſiſſent Papa & Concilium: mox territus, clauſi codicem, ſuſpicatus uenenum ſub melle latere, quo ſimplicitas mea infici poſſet: tam violentum regnabat in me faſcinum Papalis nominis & Concilij.

Sed poſtquam illi placuit, qui me ſeſegregauit ex utero matris meae, ut reuelaret mihi filium illum perditionis, ſatis multis diſputationibus contuli cum carne & ſanguine, quos habere potui viros

viros optimos , metuens , ne lumen,
quod in me erat, tenebræ essent , adeo
diffidebam mihi ipsi propter longitu-
dinem, latitudinem , & profunditatem
Pontificiæ maiestatis , quam hæctenus
& ipse non segniter credideram à Spi-
ritu sancto regi & errare non posse,
donec confirmator paulatim fiebam,
dum ad meas leuiculas velitationes, &
quædam præludia Papistæ, velut flu-
ctus feri maris (vt Iudas ait) despuma-
rent suas confusiones. Tum cœpi Pa-
pam suspectum habere, & pedetentim
contemnere, & tandem, prodentibus,
imo destituentibus eum suis defenso-
ribus, per libros ipsa vanitate vaniores,
pro ipsa abominatione in loco sancto
agnoscere.

Ibi cœpit gaudium cordis mei : &
circumspectis omnibus , quos Papa
pro Hæreticis damnauerat & perdi-
derat , pro sanctis & martyribus lau-
dabam , præsertim quorum pia scripta
vel Confessiones potui reperire. Cæte-
ros vero suspicabar , vel non esse con-
uictos, vel aliquo lapsu infirmitatis er-
rasse, qui venia dignus fuisset, si papi-

Itæ voluissent S. Pauli consilium sequi,
dicentis. Si homo præoccupatus fuerit
in delicto, vos qui spirituales estis, in-
struite huiusmodi in Spiritu lenitatis,
considerans te ipsum, ne & tu tente-
ris. At ipsi Sathanæ furorem secuti,
cum austeritate & potentia impera-
bant ouibus Christi, vt Ezechiel lo-
quitur, quod & adhuc facere non ces-
sant.

Inter hos autem occurrebant & isti
Fratres, quos Pighardos vocabant,
iam mihi non ita inuisi, vt antea erant
in papistitate mea. Denicq; offendi in
eis vnum illud & magnum miracu-
lum, in Ecclesia Papæ pene inauditum,
scilicet, quod omisis hominum do-
ctrinis, quantum poterant, medita-
rentur in Lege Domini die & nocte,
esseq; eos in scripturis peritos & para-
tos, cum in Papatu ipsi Magistri nostri
prorsus negligenter scripturas, quarum
titulo iactabantur: nonnulli vero ex
ipsis, ne vidissent quidem Biblia sacra
unquam, Quanquam fieri aliter non
potuit, iacentibus linguis, non modo
Græca & Ebraica, sed & Latina, quin
aliquot

aliquot loci illis necessario obscuri manerent. Et illud apud eos vitij hærebat, dum vitare voluerunt spineta & paludes Sophistarum & Monachorum, prorsus omnibus studijs artium abstinuerunt, simul etiam inopia coacti, quam labore manuum leuabant.

Sed nunc prodeunt non paulo cultiores & liberiores, ne dicam etiam illustriores & meliores, ut sperem non ingratos neque inamabiles fore omnibus uere Christianis, ita, ut & gratias nos agere oporteat quam maximas Deo & patri D.N. Iesu Christi, qui secundum diuitias gloriæ suæ iussit e tenebris splendescere lumen hoc uerbi sui, quo denuo in nobis destrueret mortem, & illuminaret uitam: & gratulari tum illis, tum nobis, quod qui inter nos ipsos quoque longe fuimus, destructo nunc interstitio suspicionis, qua nobis mutuo hæretici uidebamur, facti sumus prope, & reducti simul sumus in unum ouile sub unum illum Pastorem & Episcopum animarum nostrarum, qui est benedictus in secula. Amen.

Quod si quæ differentia in hac eorum

rum Confessione occurrent, de ritibus
& Ceremonijs, vel de cœlibatu, me-
minerimus nunquam fuisse, neq; pos-
tuisse omnem Ecclesiarum, omnes ri-
tus & obseruationes esse æquales uel
eadem. Id enim non permittunt ho-
minum, regionum, temporum ratio-
nes & varietates, modo salua sit doctri-
na fidei & morum. Hæc enim debet
esse eadem, vt Paulus sæpe monet, Idē
dicatis (inquit) omnes. Rursus, Vt uno
ore honorificetis Deum, & patrem
Domini nostri Iesu Christi. Nam vt
coniugium sit apud eos eo modo libe-
rum, ut apud nos, non sinit eorum sta-
tus & conditio: Interim satis est, quod
cuilibet licitum, & nulli peccatum esse
docetur & creditur salua vnus cuiusq;
fide & conscientia. Commendo igitur
in Domino omnibus pijs, & hanc Cō-
fessionem Fratrum, in qua videbunt
clare, quanta iniuria hætenus à
Papistis fuerint damnati
& vexati.

Venera^s

VENERABILI VI-
ro in Christo, D. Benedicto, cæ-
terisq; Fratribus Vualden-
sibus in Bohe-
mia.

GRatia & pax, &c. Existimo, vir
eximie, Fratres tuos in hoc nostro
congressu in multis rebus melius me-
am sententiam cognouisse & perspe-
xisse, quam olim ego quoq; uideor mi-
hi res vestras percepisse. Quare cum
de præcipuis articulis Doctrinæ Chris-
tianæ inter nos constet, complectar
mur nos mutuo amore. Neq; dissimili-
tudo & varietas rituum & cæremoni-
arum disiungere debet mentes no-
stras. Sæpe Paulus concionatur de Cæ-
remonijs, & prohibet Christianos dis-
sidere propter varietatem rituum &
Cæremoniarum, quamuis mundus
propter Cæremonias vehementer pu-
gnet.

Seuerius exercitium seu disciplina
in Ecclesijs vestris profecto non male
mihi placet: Vtinam in Ecclesijs nos-
tris

stris quoq; paulo seuerior possit reti-
neri. De meo animo erga vos ita sentis-
atis, me vehementer optare, ut hi, qui
Euangelium amant, & nomen Christi
glorificari cupiunt, mutua charitate se-
le prosequantur, atq; ita doctrinam su-
am communibus studijs ad gloriam
Christi referant, ne se ipsos mutuis &
domesticis odijs seu discordijs perdant,
praesertim proptes illas res, de quibus
tumultuari non est necesse. Bene vales-
te. Orate pro me, & pro gloria
Christi. Datae Vuiteber-
gæ, Anno 1535.

Philippus Melanthon.

Ex Libro

EX LIBRO BV CERI,
cui Titulus, Scripta duo aduer=
saria Latomi, &c. in cap. de Eccle=
siae autoritate, pagina

159.

Illa certe ratio optima est, quam ob=
seruant Fratres Picardi, qui fidei
suae Confessionem nuper Regi Fer=
dinando oblatam Anno 1535. edide=
runt, cum praefatione D. Lutheri: qui
soli prope in orbe cum puritate doctri=
nae, uigorem etiam disciplinae Christi
apud se retinuerunt: quam laudem ut
ipsis tribuamus, & Dominum, qui sic in
illis operatur, celebremus, res ipsa nos
cogit, etiam si Fratres illi a praepostere
doctis nonnullis contemnantur. Ra=
tio vero, quam in hac re obseruant,
haec est.

Præter Ministros uerbi & Sacra=
mentorum, habent certum collegium
uirorum, prudentia, & grauitate Spiri=
tus præcellentium, qui munus obe=
unt monendi ac corrigendi Fratres
peccantes, componendi dissidentes, &
in

& in causis eorum iudicandi. Excom-
municationis tamen sententiam, non
nisi causa delata ad totam Ecclesiam,
& communibus sententijs iudicata, fe-
runt, idq; per supremum Ecclesiæ cu-
ratorem. De huiusmodi Senioribus
scribit & Diuus Ambrosius in Episto-
la 1. ad Timoth. Cap. 5. Vnde & Syna-
goga, & postea Ecclesia Seniores ha-
buit, quorum sine consilio nihil ageba-
tur in Ecclesia. Quod, qua negligentia
absoleuerit, nescio, nisi forte doctorum
desidia, aut magis superbia, dum so-
li volunt aliquid vis-
deri, &c.

Ex

EX PROLIXIS QVI
busdam literis D. Vuolfgangi
Musculi , in Bernensi Ecclesia
Theologiae Professoris, ad Polo-
nicas Ecclesias scriptis, men-
se Februario.

1556.

VENIT huc ad nos Fratres in Chri-
sto dilecti, uir omnium humanis-
simus, & veritatis propagandae studis-
osissimus D. Franciscus Lysmanius, ex
cuius ore primum, deinde & piorum
virorum literis ad ipsum scriptis, de o-
pere vestro, quo reformandis Ecclesijs
incumbitis, magno cum gaudio perce-
pimus. Benedictus Deus ac Pater Do-
mini nostri Iesu Christi, labores ves-
tros Spiritu suo confirmet, Ecclesijsq;
suis ad certam fidelium salutem, ac no-
minis sui gloriam frugiferos reddat,
Amen. Exosculamur autem cum pri-
mis admirabile illud consiliū Dei, quo
ante años aliquot Fratres, quos Vual-
denses vocant, Boemia eiectos, ad vos,
vel ad confinia saltem Regni Poloniae
B trans

1
transferre uoluit, quo uestris Ecclesijs
in cognitione ac propagatione uerita-
tis adiumento essent. Nō erat hoc in a-
nimis eorū, quorum studio sedibus suis
sunt expulsi, imo nec ipsi puto quid dis-
tinitus ageretur intellexerunt. Verum
qui prudentes huius mundi, in suis ipso-
rū consilijs miris modis infatuat, & ex-
cæcat, hoc uoluit pacto primordijs re-
nascentis apud uos Ecclesiæ haud parū
adferre adiumentū. Plurimum autē plas-
cet, quòd in eā doctrinæ formā consens-
sistis, quā illi puram, simplicē, ac minus
scrupulosam in suis Ecclesijs retinent.
Et paulo pòst. Gratulor hoc consiliū
Ecclesijs uestris, quo cū Ualdensibus
coniungi uoluistis: spero n. fore, ut mi-
nus dissensionū nascatur, & si quid tale
nascatur, citius cōponi posse, quando-
quidem ad certā posthac doctrinæ for-
mā docendo collimare potestis.
Atq; iterū. Existimo prudenter a uo-
bis esse factū, quòd eam doctrinæ for-
mā amplexi estis, quæ est sim-
plex, & sacris scripturis
attemperata.

Præ

PRÆFATIO MINI-
strorum, Ecclesiæ Picardorum, ut
vocant, in Bohæmia & Mora-
uia, in Confessionem
suæ Fidei.

IQVIDEM cum multa &
falsa et impia de nobis ac fra-
tribus quoq; in regno Bohæ-
miæ & Marchionatu Mora-
uiæ aduersarij uulgò dissipar-
unt, coacti sumus & nos, ut
Ecclesiæ bono & gloriæ consuleremus, isto-
rum calumnias & mendacia refellere, præ-
sertim cum huiusmodi de nobis sparsa, adeo
quorundam improbitate inualuerunt, ut
non finitimas modo regiones, sed longe dis-
sitas etiam peruaserint, Vbi nos in hac causa
nihil commeriti, atrocium tamen & grauissi-
marum rerum insimulamur, ac pessima
nobis passim nota infamiæ inuritur. Dum
non à paucis, nil nisi quædam omnium sce-
lerum ac malorum lerna & colluuius habes-
mur, homines impij, malefici, prophani, im-
postores, perfidi, sectarij, ac hæretici, neq; ul-
lum tam fœdum aut graue facinus esse, quod
nobis indignum arbitrentur: & quod nus-
quam esse, nisi apud nos tantum ueram &
catholicam Ecclesiam, asseueremus: omnesq;
alios, qui Ecclesijs nostris non adconsentur,

P R A E F A T I O I N

ut à Deo reiectos, saluos fieri non posse, uno ore audeamus pronuciare. De Diuis, ac praesertim de beatissima Virgine matre Domini, impie ac peruerse sentiamus. Ieiunia, Ceremonias, caeterosq; ritus omnes Ecclesiasticos, uelut ludicra quaedam & uana existimemus.

Commenti sunt & hoc maleuoli, qui nullum criminandi finem faciunt, quod nostrates omnes, Sacramenta ipsa, ut à Christo instituta, ita praecipua, nihili faciant, nec eis uti uenturum, sed ea indignis modis aspernentur ac eleuent. Ut in Sacramento sacrae synaxeos, seu Coenae Domini, praesentiam ueri corporis ac sanguinis Christi, non adesse haud dubie credant, plurima denique & grauiora, & inuolanda flagitia designent, Sed & hanc adiecerunt Catastropham aduersarij (nec enim omnia quae oblatrant, uerius quam loquuntur, persequi libet) ut summa sit omnium laudum coronidis, nos & eos fere filio Dei nihil tribuere, uerum iam damnatis haereticis ac impia doctrina, omnia & maxime simpliciorum animos labefactare & corrumpere.

Haec pauca de multis recensuimus, quae ab aduersarijs eo conficta, & in uulgus sparsa sunt, quo à nobis omnium animos abalienarent, omnibus nos partibus uociferantes, indignos nimis esse, qui hoc communi spiritu & luce fruamur. Ut uel sic tandem mundus

mundus ipse in nos, uelut in piacula quædam & Catharmata concitatus, animaduertet. Verum ad horum maledicta & Sycophancias, sæpius iam pridem, à maioribus nostris responsum est, ut nemini obscurum sit, quam illi doctrinā et professi sint et tenuerint. Nam ne forte deserta causa, aduersarij de ipsis triumphum agerent, quo minus eorum calumnias, criminationes, & hæc impudentissima mendacia refellerent, non commiserunt, quam rem adhuc hodie ipsorum libri, regibus, principibus, ac uarijs heroiibus missi, testatissimam faciunt, ut omnibus iam olim conspicuum sit, nos tantum Euangelij nomine, ac propugnandę ueritatis, hæc perpeti & sustinere, & ea ab osoribus Christi salutariumq; rerum omnium inuenta esse, quæ de nobis maleferiati homines uanissime nugantur & garrunt. Sed nos bene sperare iubet, nihil tam sancte, aut subducta ratione fieri posse, quod sycophantæ morsum uitare queat, cum etiam hoc ingenio nusquam non sint homines, si tamen hoc nomine eos dici fas est qui sese totos ad optima quæq; conuellenda ac deturpanda compararunt.

Quo autem iure impietatis accusemur, pro suo candore boni iudicent Patres nostri prouocabant ad synodum nostrorum, quæ uero ritu & legitime cœcta, uerbo Dei, & non humanis opinionibus, Ecclesiæ contro-

P R A E F A T I O I N

uersias & religionis conciliaret, Summopere
 expetentes, ut sibi suorum explicandorum
 dogmatum copia fieret. Vbi si quid dissensu-
 taneum scripturis reperiretur, per omnia
 ex animo & amanter ipsius Concilij censuræ
 & ordinationi subiacere uolebant & obse-
 qui. Nec illi ulla in re se reclamatorios
 promittebant: quin continuo, missis er-
 roribus, ostensam ueritatem amplecterens-
 tur. Sed quamuis id impense rogarint,
 non obtinuerunt tamen: quinetiam aduer-
 sarij, non modo in hac causa nostra, licet
 grauissima, non sunt æquiores facti, uerum
 nos subinde alijs malis cumularunt, dum
 nos suo ore, maledicentia & probris, ipsi
 uulgo inuisos reddiderunt, Id uero inprimis
 Sacerdotes quosdã, inuidia actos in fratres,
 fecisse constat, Quibus tamen omnino in-
 comperta fuit sententia fratrum, nec enim
 unquam inter eos fuere, nec ulla dogmata,
 aut de religione quidquam cum eis per scri-
 pturas contulerunt. Imo ne eos quidẽ sepius
 rogati audire dignati sunt, tantum abest, ut
 ultrò eos ad se inuitarint, aut conuenerint
 aliquando ad libere et fraterne colloquendũ,
 tractandumue super rebus & negotio religio-
 nis, Sed in credendo faciles, nullius rei ad
 nostratiũ dogmata spectantis facti certiores,
 qui de nobis omne genus mendaciorum
 portenta comminiscabantur, continuo aures
 præbuerunt, ac eis ut in nos quicquid possint
 struant.

CONFESSI O N E M. 3

struant, fidem suam obstrinxere. Insuper & hoc tentare ausi, quo suam magis traducerent inuidiam, & in amantes ueritatis ac Euangelij odium: nempe uulgo persuadere, libros, seu tractatus fratrum, impios, & errorum plenos esse, quique ne uendi aut emi possent, utrisq; dira minantes, diligenter cauerunt, Dum eorum lectione popularibus suis interdixerunt, ut sic uerus ac germanus scripturae sensus, quem semper & cupierunt, & Dei bonitate amplexi sunt fratres, in lucem prodire nequiuerit.

Et cum aduersarijs nihil pateret, unde hanc Fratrum doctrinam damnare possent, tantum hunc in modum ignaræ & credulae plebi subinde dictitabant. Attendite, ne alloquamini illos, neue illorum libros legite, blande enim & suauiter loquuntur et scribunt, at uulpem & uirus in pectore gestant, Ne adhibere illis fidem, quia mendaces sunt, & Dæmon sua per illos agit & loquitur. Declinate igitur eorum colloquia, quamlibet etiam cæteris doctrina & fide, aut factis prestare uideatur: subsunt enim insidiae ad perdendum uos, etiam cum de optimis rebus eos pie ac sancte differere putatis, Atq; sic huiusmodi praestigijs & artibus, ut à nobis populum auerterent, aut ne ab ipsis deficeret, magna in nos inuidia madentes, hæc pro rostris deblaterare soliti sunt, Quorum semel (inquit unus) ut sit omnium instar, minimominus abfuit,

P R A E F A T I O I N

quin illorum erroribus seducerer & irretier, uulnus enim grauissimum mihi inflixerunt sua blandiloquentia, adeo ut nequirem posse intra aliquot annos ad me redire, & ab istis, quos iam mihi persuaseram erroribus, excuti, Quod cum mihi contigerit, pestilentissimum illud uirus ex eorum colloquijs hausisse, idemque uirus elui ac euomi intra tot annos non potuisse, Quid quaeso uobis non tenentibus scripturas fieret?

Quamobrem consilio huic meo acquiescite quaeso, ac eiusmodi nocentissimos homines cauete, haereticos, pietatis hostes, Dei contemptores, ad omnia perdendum destinatos, nec sit uobis cum eis quid consortij, nec in urbes uestras, aut rempublicam admittite, ne quando teterrima peste illorum dogmatu afflati, ita demum uobis pereundum sit. Et hoc pacto suis istis plusquam uanissimis nugis, uanu inculcantes hominibus errorem, eos a nobis audiendis auocabant. Praeterea cum initio in Religione Bohemorum, qui sub utraque specie communicant, quidam & nati & educati essemus & institueremur, in eoru concionibus saepe ac identidem audire soliti sumus, quonam pacto Christiana Ecclesia per dogmata ac traditiones humanas ex diametro pugnantes legi diuinae, a ueritate & Euangelio retracta sit. Item, si uellemus aeternae uitae consortes fieri, per omnia nos parer e, agi ac gubernari uerbo Dei oportere, &

CONFESSIÖNEM. 4

re, & quicquid huic pugnans aut contrariū
esset, id non ex Deo, sed errorem tantum,
imposturamq; constanter esse pronuncia-
bant. Nec non & hoc commemorare soliti
sunt prædecessores eorū, ueteres Bohemos,
multo aliter super rebus Ecclesiæ & religio-
nis sensisse, quàm nunc recentiores.

Hæc omnia nos nihil sinistre affecti ab
illis audientes, omni studio & opera literis
sacris indulsumus, ut germanum illarum
sensum hauriremus. Et ad id adhibuimus
quorū libros ueterum, qui Ecclesiam semper
ab impia doctrina & hominū traditionibus
uindicare conati sunt. Adhibuimus & eos,
qui olim præfuere Ecclesiæ Bohemorum,
Magistrum IOHANNEM HV S,
uirum nulla unquam seculorum serie obli-
terandum; Magistrū Martinum Parisiensem,
Magistrum Iohannem Rokicanam, Item
Martinum Lupac, & cæteros complures,
Deinde & Petrum Chelciki, quem, tametsi
Romani sermonis ignarum, Magister Iohan-
nes Rokicana plurimum diligebat, & eius
libris suum etiam calculum addidit, ac usus
est. Horum scriptis omnium perlectis, inde
manifeste deprehendimus, cum plebem, tum
sacerdotes, tota uia, ut dicitur, ab ipsa puri-
tate doctrinæ & scopo literarum sacrarum
deerrare. Ideo ut abusus istos & errores, ne
nos pariter ad interitum & perditionem
demergent, uitaremus, ab illis desciuimus.

B s Interea

P R A E F A T I O I N

Interea fama de Fratribus auditur, eos
 sediciosos, hereticos & perniciosos homines
 esse, utpote qui uerbo Dei reclamarent &
 aduersarentur. Hæc fama primum animos
 nostros non mediocri timore perculit, ut
 noniam illis couteremur, uerici ne ab eis
 in errores a ueritate reuocati, iustam nobis
 damnationem acquireremus, si in ea etiam
 flagitia, quibus obnoxij esse ferebantur,
 prolaberemur. Tantum enim suo astu, uas-
 fricie, dolis, eos multi posse credebant, ut quo
 ipsi uellent, rudiorum animos traherent. At-
 tamen reperti sunt quidam sani homines, tum
 ex sacerdotibus, tum etiam ex plebe, qui in
 fratrum doctrina, nihil uitij aut erroris ha-
 beri, sibi exploratissimum esse dicebant, Unde
 & nos æquiores sumus redditi erga fra-
 tres. Et in mentem nobis ueniebat huius rei,
 num non ipsi fortasse non essent, quorum &
 Christus meminisset. Eritis odio omnibus ho-
 minibus propter nomen meum, & dicent
 aduersus uos omne malum, mentientes propter
 me, & enunciant nomen uestrum, ueluti malum
 propter filium hominis. Itaque nec nos con-
 quiescere aut cessare potuimus, quod ad
 certo nobis constaret, num uera essent, quæ
 de ipsis passim ferebantur: Sed & hoc obsti-
 tit, quo minus eos persequeremur, cum ab
 omnibus illa, quorum accersebantur, con-
 trouerti uideremus, neque quenquam inueniri
 posse, qui ea ut uera asserere auderet. Iam nos
 aduersus

CONFESSIÖNEM. 9

aduersus eos nihil moliri uoluimus, donec ipsorum causa nobis compertior fieret & exploratior, ne forte in Dei præceptum, proximum perperam & inique iudicantes, aut illius falsi criminatores facti, iustas Deo pœnas daremus.

Adhæc cum uideremus inter sacerdotes ipsos etiã, in doctrina male conuenire, & eorum atq; adeo populi, multos impios cultus, ac publica & manifesta flagitia, nulla Ecclesiastica disciplina corrigi: coacti sumus, ut ipsos fratres accederemus, ac de eorum doctrina & religione perquireremus, non ob aliud, quàm ut salutem & conscientiarũ pacem, ubi ubi tandem id per Euangelium fieri liceret, consequeremur. Conuenimus itaq; eos, ac omnia diligenter explorantes, quænam foret eorum doctrina, religio, uita & conuersatio, re ipsa experimur, nullam ansam hosti præbitam esse, ut has de ipsis tragedias excitaret, nihilq; profum in eis uidimus, quo merito male audire possent uel inculfari. Comperimus item, & eorum doctrinam, religionem, totamq; uiuendi formam, nihil à sacris canonibus, aut primitiuæ Ecclesiæ, ritu ac exemplari recedere aut deflecti. Inuenti sunt præterea nobis inter eos quatuor illi articuli, quorũ gratia ueteres in Regno Bohemiæ, cũ Romanis post multas tandem disputationes, grauissima bella gesserunt, quosq; in Synodo Basiliensi; magna

P R A E F A T I O I N

ui defenderunt ac obtinuerunt. Primo, Scripturam sacram, a ministris omnibus, sacerdotibus ac leuitis, ad id Ecclesiastico ritu ordinatis, non admixtis humanis figmentis, traditionibus aut doctrinis, sed pure ac sincere ubiq; predicandum esse. Deinde utramq; speciem Sacramenti, corporis & sanguinis Christi, iuxta ipsius constitutionem & mandatum, ut à sacerdotibus, ita à ceteris omnibus, indiscriminatim ex æquo sumi oportere. Eumq; nihil minus, quàm transgressorem uerborum Christi haberi, qui sub utraque specie communicaret. Tertio publica & manifesta flagitia, in quolibet hominum statu & conditione secundum scripturæ regulam, quòd corrigi debeant & argui. Postremo quòd sacerdotum munus sit, concionari & docere, non seculari modo dominari, aut imperia, ditiones, & principatus possidere, sed esse debeant in officio suo, quod est prædicatio Euangelij. Hæc bona præter multa alia plurima inter fratres reperimus. Quare non satis mirari poteramus, qua rabie & furis acti forent, qui adeo misere ac impotenter, tam bonos uiros suis maledictis impeterent.

Cum igitur religionis illorum dogmata ex scripturis sacris, & non hominum commentis esse, & manare uideremus, Dei benignitate effectum est, ut nos in ipsorum sententiam iuerimus. Ascripti igitur sumus illorum

CONFESSI ONEM. 6

illorum Ecclesiæ , & illius gratiæ uniuersorumq; bonorum participes facti . Nec nos fugiebat , quæ ipsi quondam tulerant , & adhuc ferrent mala , nos non minus olim eadem laturos , Sed hoc nihil morabamur , audientes non tantum homini dari , ut in Christum credat , sed ut etiam pro illo patiatur , Et eiusmodi Christus ipse , salutis autor , beatos pronunciat , qui ob iusticiam aduersa perferunt , atq; id ipsum uniuersa scriptura comprobat . Ideo sapienter Moses maluit affligi cum populo Dei , quàm temporalis peccati habere iucunditatem , In paucis enim uexati , ut scriptum est , in multis bene disponentur . Atq; dum aliquandiu cum illis consueuissimus , manifeste cognouimus , quòd quæ a ueteribus Bohœmis , qui hæc futara prædixerant , bona accepissent , non tantum non imminuerunt , uerum indies multo magis auxerunt .

Sed præuiderunt ueteres illi , quod uidelicet ea doctrina temporibus eorum inchoata , lente ac paulatim proueheretur , & in primis Magister Matthias Parisiensis , eo libro , què de abominatione inscripsit , capite trigesimo septimo , Qui sub titulo & nomine Magistri Iohannis Hus excusus in lucem exiit , sic scriptum reliquit , Surget nouus populus , secundum nouum hominem formatus , qui secundum Deum creatus est , ex quo noui Clerici & Sacerdotes prouenient & assumentur ,

P R A E F A T I O I N

mentur, qui omnes oderint auariciam & gloriam huius uitæ, ad conuersationem cœlestem festinando. Hęc tamen puro successiue agi, & in temporibus à Deo, & pro ea dispensatis, Hoc autem facit, atq; faciet Deus, propter suam bonitatem & misericordiam, diuiciasq; longanimitatis suæ & patientiæ, dans locum poenitentiae peccatoribus inueteratis, fugiendiq; à facie furoris Domini, donec similiter patientur & successiue populus carnalis, & sacerdotes & clerici defluent, & quasi à tinea confumentur. Hactenus ille.

Hunc secutus est Magister Iohannes Hus, clarus pro testimonio Iesu Martiris corona, qui in quibusdam literis suis, è carcere ad suos in Bohemiam missis, ita habet.

Vtinam mandare literis omnes abominations Antichristi liceret, ut hæc à fidelibus obseruari ac caueri possent. Verum confido in Domino, quòd me in hac uita defuncto, is uobis pastores, qui eius ope, ipsius Ecclesię munia, me integrius & foelicius obibunt, suscitabit. Quiq; uniuersas illius filii perditas imposturas, scelera, errores, dolos, superbiam, hypocrisim & foeditatem, plenius in lucem proferent: nullaq; præmia aut minæ, eos à ueritate abducere poterunt, quin pro ea semper omni confusione & morte contempta, parati sint testimonium ferre, Is est, qui uobis & mihi, ob diuitias gratiæ suæ, daturus

CONFESSIO M. 7

claturus est perpetuam uitam, & indeficiens gaudium.

Qui autem erant à partibus Magistri Iohannis Hus, de quibus etiam ipse, diuinitus inspiratus scripserat, hi & præsertim Magister Iohannes Rokicana, eo temporis in Bohemia primas tenens, subscripsit uerbis & sententiæ Magistri Iohannis Hus, Etenim, inter concionandum, Ecclesiam dirutæ urbi componens, aiebat.

Nos adhuc, inquit, per superficiem negotij gradimur, ac ueluti per cancellos, seu nebulam prospicimus, nondum ad interiora scilicet penetrantes, Verum subingredietur populus, qui ad usque ipsa negotij fundamenta penetrabit, quicquid in solida Basi superstruet, Verum id paulatim fieri oportet. Futurum quoque est, cum magna pressura et angustia, cumque summa rerum difficultate.

Hæc omnia sic accepimus ac legimus, antequam Fratrum Ecclesiæ inauguraremur, aut ulla cum illis necessitudine copulati fuissimus. Postquam autem diu cum illis egissimus, eos ceu lapides uiuos, uero & stabili fundamento, quod olim iam fideles Bohemi, strenui ueritatis uindices, secundum datam sibi gratiam, iecerant, superstructos cognouimus. Videntes igitur hoc inter eos, non humanum, sed plane diuinum opus esse, cum omni fiducia, synceritatem fidei, ac alias res sacras, una cum illis communiter amplexi sumus,

P R A E F A T I O I N

sumus, Deo gratias agentes, cui placuit nos
ē tenebris in agnitionem filij sui ac omnis ue-
ritatis adducere.

Cum autem multo tempore simul cum eis
omnibus rebus sacris usi essemus, in Mini-
stros tandem ac sacerdotes Ecclesiarum sus-
fragio, electi etq; ordinati sumus. Iuuiti autē
ac renitentes hanc prouinciam suscepimus,
Multas enim in hoc negocio graues ac peri-
culosas res, quibus sustinendis nos non esse
uidebamus pares, praesertim hoc decursu
saeculi, quando, ut diuina habent oracula,
exulcerata sunt omnia, nullo non scelere &
maledicto, ut ait Propheta, quasi torrente
inundantibus super terram, diuina tamen
ope confisi, uerboq; eius, cuius hic opus agi-
tur, hanc prouinciam in totum detrectare
noluimus, Neq; Fratribus nostram operam,
in re tam pia & utili, postulantibus, dene-
gare.

Porro interea temporis, dum hoc in Ec-
clesia ministerio fungimur, en multi prodeunt
hostes, qui odio plusq; nouercali aduersus
nos insurgentes, non uno modo grassari
ceperunt, & nos suis mendacijs apud omnes
praegravare conabantur. Nec tantum linguae
petulantia & detractionibus, sed scriptis
etiam suis palam insectabantur, At istorum
malicia, quae intus alebatur resecta, quam
ipsi fidem habeamus, cuiuscunq; manifestum
fecimus, ac aliarum rationem rerum reddi-
dimus

dimus, quas ad salutem omnium facere credebamus. Nec non de quibus hostis se palmam relaturum sperabat & gloriabatur. Vt uidere est in libello, quem nuncupauimus Illustrissimo Principi ac Domino, Domino Georgio Marchioni Brandenburgensi &c. flagitante id a nobis generoso Domino, Domino Conrado de Kragek.

Præsertim autem quid sentiamus de Sacramentis, Baptismo & cœna Domini, hic candide & aperte explicuimus, et non modo ibi, uerum in libello etiam ædito pridem a nobis, contra Thabroanitas seu Lilecieneses, clare & simpliciter fidem nostram exponendâ curauimus, nullis anfractibus aut uerbis obscuris, huic tractationi interiectis, Vt sumus communissima phrasi & usitata, quo facilius intelligeremur ab omnibus.

Quamquam autem hæc omnia secundum scripturas congesimus, quo sic hostiũ animi præmollirentur, ut uel hoc darent gloriæ Christi, ne nos posthac suis maledictis profecinderent: uix tamen istud nobis profuturũ est, nisi prius audiendæ ueritati locus detur. Indefinenter enim sua tela, quasi sagittantes ad scopũ, in nos collimant furiosi quidam, nosq; conuicijs incessunt & persequuntur, queq; etiam scribimus damnant & hæreseos accersunt. Suadent enim rudioribus, qui eorum tendicula ignorant, nos aliud scriptis & uerbis enunciare, aliud dicere foris, &

C aliud

P R A E F A T I O I N

aliud intus, in recessu cordis premere, ut solent, qui (quod aiunt) altera manu ferunt lapidem, altera panem ostendant.

Præterea hoc & quicquid isti belli homines, in nos apud plebem effuciant, hac egregia ratione, quod uidelicet ita sentiant, omnibus plurimum bene probatū purant, eumq; ab omnibus hæreticum irrefragabiliter (sic enim loquuntur) credi uolunt, quemcumq; talem esse pronunciauerint, cum tamen is sæpe sit inculpatissimus.

Sed quia forte qui sic sentit, non nihil eorum uentri & ingluuici detrahit, abusus eorum impios patefacit, ueritatem colit & ornat, per paucos deniq; in Ecclesia primates suum officium facere dicit, & cum Ezechiele, pastores malos appellat, Qui sese tantum pascent, & non gregem Domini, ipsis commissum. Ideoq; ut hostis Ecclesiæ reijcitur, feritur anathemate, flagris & pyre adiudicatur.

Atquæ si continuo uerū foret, eum hæreticū & perniciosum hominem esse, qui talis ab hominibus habetur, quorum multis nunq; rectiora placent, necessario inde colligeretur, Christum quoq; cum Apostolis, ac omnes deniq; quotquot steterunt à partibus ueritatis, perniciosos homines ac impostores extitisse: Nam caput Ecclesiæ Christus, & omnes Apostoli, non minus atq; patres nostri, ab ingrato mundo, talibus nomenclaturis ac titulis sunt insigniti ac decorati.

Porro

Porro, si id uerum esset, ut ipsis placet, nõ
 intus impie sentire, omniscq; generis sceleris
 bus obnoxios esse, uerbis tamen bene profi-
 teri & docere, iam profecto, propter hoc po-
 sterius bonum, cedendum esset ueritati, ac
 monente Christiana charitate corroboran-
 da esset ueritas. Proinde quod in rem omnium
 sit, non eorum tantum nemo non uidet. Nec
 equidem nostrum tantum, sed & illorum ac
 piorum omnium est, contra prophanos
 quosdam, Sacramentis Ecclesiæ derogantes,
 ut ea usq; apud omnes salua & inuiolata
 maneant, agere.

Istud ergo liquet, eos debere æqui boniq;
 facere, quod Sacramenta in suo semper ho-
 nore & loco, autoritate scripturarum haberi
 cupiamus. Atq; hoc nomine ut Reipublicæ
 Christianæ consuleremus, hunc laborem cõ-
 tra aduersarios Sacramentorũ suscepimus.
 Et hoc in primis sacerdotum munus erat, nõ
 nos suis conuictis impetere: uerum Sacra-
 menta Christi ab his phanaticis spiritibus,
 qui ea è suo gradu deturbare conantur, per
 scripturas tueri ac uindicare.

Sed nonnulli fortasse inscitia, Sacramen-
 torum partes tueri prohibentur, alios ut pe-
 riores fere laboris piget, alij uidentes se par-
 ua dicendi facultate munitos, hoc oneris sus-
 bire recusant. Proin cum non omnes æquali-
 ter ualeant, aut idem possint, & qui huius
 causæ aduersarijs, opponere patrociniũ
 C 2 suum

P R A E F A T I O I N

suū queant, nolint, multas res sacras silentio iacere & obscurari uidemus. Et qui hanc causam indefensam reliquerunt, hi sunt, ad quos maxime attinebat: quiq; , ut iam olim maioribus nostris, ita nunc nobis quoq; , hoc impingere crimen non cessant, quod Sacra-
 menta, ut quæ nihil ad salutem conferant, contemnamus. At hi, cum ea ab aduersarijs calcari patiantur, huius potius criminis rei sunt, quod nobis obtrudunt. Nam hæc con-
 uicia, quæ ex malitia tantum & odio in nos euomit aduersarius, simul cum patribus, alias multis argumentis, reuulsimus. Si
 quando cum huiusmodi hominibus, de his rebus disserere pro palam, & libere usu ueni-
 ret, non operose equidem, eos in horum albo esse ostenderemus, qui acriter & curiose festucã in oculo fratris uiderent, trabem uero in proprio oculo non animaduertent: &
 nihil ipsis malorū, quæ tamen semper nobis minantur, intentantes, non carcerem, non aculeos, non exiliū, non etiam faces ad latera mouentes, imo sine rixa, & uerborum con-
 certatione, quæ non decent Christianos, sed tantum certissimis scripturæ locis, & per ea, quæ ipsi operantur & agunt, et in propatulo sunt, Deo adiuti efficeremus, ut suam ipsi culpam & errata fateri cogerentur, Res tota cum modestia & lenitate transigeretur, & nos uerum dicere non abnuerent.

Nec uero id facere optamus, ut eos in con-
 temptum

temptum & ignominiam uocemus, sed tantū
 ut Christo, tanquam germanos fratres lucrī
 faciamus, utq; superioris uitæ pœnitundine
 ducti, pristinæ dignitati restituantur. Non
 enim, Dei gratia, adeo sumus Christianæ
 affectionis expertes, quod nos non illorum
 miserescat, Præsertim cum etiam publicum
 illis ac sanctissimum Ecclesiæ munus deman-
 datum sit, cui cum non respondeant, in sese
 horribilem Dei iram, mirabiles tenebras &
 cæcitatem experiuntur. Hinc eos deniq; uis-
 demus, ob tā insignes lapsus & apertissimos
 errores, à bona hominum parte uehementer
 cōtempptos esse. Quam rem profecto, eorum
 causa non libenter audimus. Vnde cum sint
 hoc pacto homines erga illos affecti, parum
 illis fidei habent, & uix unquam de quoquā
 illorum bene sentiunt aut loquuntur. Qua
 ratione omnis eorum authoritas ac opinio
 plurimū imminuta, nulliusq; iam fere pensī
 apud plebem est.

Et prædicatio uerbi, cui primus ac sum-
 mus in Ecclesijs honos esse debet, per eos
 spreta iacet, Nam sicut eorum mores & uita
 ridetur, ita & omnis administratio, & uerbū
 Dei contemnitur, nec ædit inter homines
 fructus suos. Consciū nobis est Deus, & qui
 nos etiam exploratos habent, multi homines
 boni: quā cupiamus, non minus atq; mai-
 ores nostri, omnibus illis à Deo dari, ut resi-
 piscant aliquando, & ex animo ueritatem

P R A E F A T I O I N

amplectantur. Quod si illis hoc diuina prae-
staret bonitas, experientur profecto, nos si-
deles in ministerio uerbi coadiutores, & qui-
dem in Ecclesijs praesse, & inter ministros
earum illos primas tenere cuperemus, nec ipsi
eos ob Euangelij gloriam, merito honore &
obedientia frustraremur.

Et quanquam hoc etiam modo, maiores
nostri citra omnem dolum, tum scriptis tum
uerbis, tum modis alijs pluribus, omni in re,
se illis morem gesturos recipiebant: haud-
quaquam tamen persuasum est aduersarijs,
fratres hoc animo praeditos esse, uerum de
illis, omnia sinistre interpretabantur, pessimi
semper rerum nostrarum censors. Nec aliter
ipsis, olim usu uenit, atque nunc nobis hoc
tempore, Tamen non omnes adeo immiti,
prae fracto ac ferale animo, erga fratres fuere.
Multi enim positis, odio & ira, bonam de
fratribus opinionem conceperunt, pieque de
illis iudicauerunt, ac ipsis nonnulli eorum
adiuncti sunt, & inculpate suo munere
functi, relictis terris, in pace quiesuerunt.

Atque his temporibus plerosque audimus,
qui caelestem hanc doctrinam magis propa-
gatam uellent. Sed cum magna sit aduersari-
um uis & autoritas, ut nusquam non maior
pars uincat meliorem, nihil moliri ausi, hoc
supprimunt, donec Deus haec omnia in melius
conuertat. Et ab huiusmodi malis & offensa
diculis, asserat Ecclesiam. Porro hi omnium
maxime

CONFESSIÖNEM. II

maxime , nobis & Euangelio Christi, quod
 profitemur , aduersantur & contradicunt,
 qui nulla suæ salutis & proximi cura tenen-
 tur : Sed luculentis tantum sacerdotiis in-
 hiant,ambitiose honores ac summas digni-
 tates aucupantur , consueunt puluillos sub-
 cubitis manuum , nec aliud quàm terram
 sapiunt, ac de terra loquuntur.

Hi sunt , & nulli magis , qui nos semper
 allatrant , conuicijs aspergunt , & cum omni
 Ecclesiæ, petulantissima, & præter omnem
 modum scurrili maledicentia lacerant , &
 passim per pagos & urbes , exuto omni pu-
 dore ac Dei metu , nos iusta plebis opinione
 fraudant, rident, opprobrijs infamant : Nec
 istos tamen quod sciamus , uel minimum
 unquam læsimus.

Sed quia dilatant os suum sine termino,
 & omnes maliciæ numeros expleri uolunt.
 Ideo nos cum Anabaptistis, pariter accensu-
 erunt, qui nõ ita pridem ex uarijs Germaniæ
 locis, se recipientes, in has regiones penetra-
 runt, ubi cum aliquandiu restitissent, lata in
 eos demum Principum sententia , inde pro-
 scripti sunt.

Nos ex factione Anabaptistarum nõ esse,
 nemini ignotum est Nam ab hinc plurimos
 annos , ex Ecclesia Bohemorum , qui sub
 utraq; specie communicant , originem duxi-
 mus: nec cū Anabaptistis quidquã commune
 habemus, nec plena eorū erroribus dogmata

P R A E F A T I O I N

quæmur, nec quicquam ab illis mutuati sumus: per diu enim antè congregatio nostra extitit, quàm de Anabaptistis quidquam auditum fuerit, aut nomen eorum mundo in lucem prodierit. Quæ res omnibus notior est, quàm ut scribatur. Et tamen aduersarij contra suam ipsorum conscientiam, nobis hunc titulum & nomen indere conantur.

Quanquam autem maiores nostri itidem, & nos superioribus annis à Romanis sacerdotibus baptisatos, rebaptisare soliti sumus, multò alia tamen mens ac propositum, ac aliud deinde finis, longèq; diuersiores causæ nobis fuere, quàm Anabaptistis: Nunc autem iam apud nos rebaptisatio illa abrogata est. Qua de re inter prima, à nostratum Ecclesiæ heroibus in hoc libello, Regiæ Maiestati, ratio paucis infra redditur.

Porro si rebaptisationis gratia à Bohemis iam rationis antibus sacerdotibus, Anabaptistæ censeamur, hoc ipsum telum necessario in eos retorquebitur, Nam & ipsorū patres à pontificijs sacerdotibus Baptismate initiatos, rebaptisabant, pontificij rursus relata ratione, Bohemorum Baptisma iterabant, Vtriq; autem à nobis ac maioribus nostris baptisatos, rebaptisarunt, & ui etiã homines ad hoc suum Baptisma coegerunt. Et non modo id, uerum coniugij uinculis astrictos, iterum ac denuo confirmabant; hæc neq; nos, nec predecessores nostros aliquando fecisse

fecisse constat. Nec matrimonio ab illis copu-
 latus, rursus a nobis confirmari unquam
 probatum fuit. Sed obrendunt Sacerdotes,
 se nihil deliquisse, aut quicquam errasse, re-
 baptisando a nobis Baptisatos. Quando-
 quidem nos hereticos, sectarios, ab Ecclesiæ
 excisos credebant: ideo etiam optimo iure
 Baptisma nostrum nullius momenti, energiæ
 seu efficaciam aut uirtutis, eis esse uidebatur,
 proinde rebaptisabant.

At si sicut eis, qui rei agunt suas partes,
 citra iniuriam tueri licet, ita illis etiam respō-
 dere cōpellimur, quòd quemadmodū hi Ba-
 ptismo, alijsq; rebus nostris nihil differebāt,
 & nos sic, ac ceteri complures, eadem ratione
 Baptismum, quem conferebant, irritum &
 cassum esse ducebamus. Habentes adhuc
 magnas insignesq; occasiones, ab illis eorūq;
 maioribus in concionibus & scriptis, præsti-
 tas atq; oblatas. Romani itidem, retroactis
 temporibus, aperte illos hæreseos damna-
 runt, quamuis ut sementem fecerunt, ita &
 messuerunt, Nam illi licet modo cōsilescant,
 hoc factum tamen olim Romanis abunde, ac
 cum fœnore pensarunt. Tantundem igitur
 illos a nobis, quàm nos ab illis, baptisatos,
 rebaptisando, commeruisse, palam est.

Vtriusq; ergo nostrū, idem luditur, nihilq;
 possunt hic nobis impingere, quod non in
 eos regeri possit, Nisi fortasse hac parte dis-
 pares sumus, quòd inuitos etiam illi, absq;

P R A E F A T I O I N

uilo scripturae exemplo, praepropterea, ad id quod uolebant, credendum cogere, haecenus soliti sunt. Hac in re, cum his minime nobis conuenit. Neminem enim ad nostram sententiam amplectendam compellimus. Atqui praeterea cum plebs ipsa, suis affectibus indulgens, ad multa supra aequum & iustum incogitanter ruat, Sacerdotum intererat illius animos & motus restringere. Sed magis iam id, quod nemo nisi indignissime ferat, tantum contra nos omnes exuscitant. Et in aures eius quicquid ipsis affingere ac comminisci libet, obganniunt: Nec dum eo contenti sunt sacrificii isti, plane nescij pacis & reconciliationis, quod nos Ecclesiamque nostram, infinitis malis affecerunt ac deformatum, & plurimos a nobis suis fucis ac mendacijs auerterunt, Verum apud Regiam Maiestatem nos calumniose detulerunt, hoc toto molimine agentes, ut nos fauore & gratia Regiae Maiestatis exuti, illius indignationem & seueritatem experiremur.

Eorum ergo opera & studio, eò res deducta est, ut ipsi uoti sui compotes facti, Regiae Maiestatem, alioqui suo pte ingenio clementissimam, miris artibus persuaserint, ut Regia Maieestas non ita pridem, quendam ex nostratibus sacerdotem, in carcerem conijci non abnuerit, Ideo hoc nomine potissimum Ecclesiae nostrae heroes, ac alij generosi uiri complures, quosdam ex Ecclesia ad id negotij

gocij tractandum diligentes, ad Regiam
Maieſtatem mittere coacti ſunt. Adeoq; hūc
libellum, per eodem offerendum R. M. cur
rarunt.

Hanc etiam ob cauſam hi heroes, hoc fa-
ciendum eſſe cenſuerunt, quandoquidem
puriffima noſtræ fidei, dogmatumq; confeſ-
ſio non ſemel facta, nunquam tamen, quo-
modo uel à maioribus noſtris, uel à nobis
reddebatur, ſuſcipi potuit. Si fortaſſe noſtra-
tium Eccleſiæ, diuina bonitas id præſtaret,
ut uel nunc ab aduerſarijs, horum heroum
autoritate, teſtimonio & fide, qui omni
commendatione uirtutis, in hoc regno nul-
lis inferiores ſunt, noſtra hæc fidei ratio, cō-
feſſioq; non odioſe & grauati recipiatur.

Nam cum optimi heroes hi, ex Eccleſia
noſtra ſint, omnes illius ritus, doctrinam &
religionem integre norunt. Proinde eorum
teſtimonium & fides, omnibus eſſe debet
ratiffima indubitabilisq;. Alios teſtificari
ſuper rebus noſtris oportere docet Chriſtus,
qui rogatus ab Anna Pontifice, de doctrina
ſua, reſpōdit, de ea à diſcipulis percontandū
eſſe, & auditoribus ſuis. Quid me, inquit,
interrogas? interroga eos, qui audierunt
quid locutus ſum ipsis, Ecce hi ſciunt quid
dixerim ego.

Quare hoc Chriſti paradigma, ducti am-
pliſſimi heroes illi, fidei noſtri atq; dogmatū
rationem, in hoc libello compendioſiſſime
reddunt.

P R A E F A T I O I N

reddunt. Vnde speramus apud omnes bonos & Christianæ doctrinæ candidatos lectores, horum magnarum testimonium & auctoritatem plurimum ualituram, quemadmodum & ore diuino sancitum est, In ore duorum aut trium testium constabit omne uerbum.

Rogamus autem & obsecramus per Dominum fideles omnes, ne posthac de nobis assentiantur ullis calumniosis sermonibus, Verum persuasissimum habeant, hæc dogmata, & hunc religionis modum, nihil à sacris literis dissidentem, inter nos extare & teneri, quem hic libellus, Regiæ Maiestati oblatus, breuiter exponit. Et nos antea sepius, atq; adeo patres nostri multis uoluminibus æditis, testati sunt.

Cum ergo retinemus Christianam doctrinam, nec in ullâ sectam deficimus, uiderint aduersarij, cur sic omnis Christianæ indolis obliti, hanc de nobis famam ferant.

Palam est, nos non infideles aut Ethnicos esse, sed Christianos, de scripturis recte sentientes, ac Ecclesiæ Christi membra, non hæreticos: Nos enim omnia amplectimur & retinemus, quæ ueræ Ecclesiæ sunt, & sine quibus nusquam ea in terris esse potest.

In primis literarum sacrarum auctoritatē, augustissimam & sacrosanctā esse ducimus, nec ea inter omnium scripta, quidquam prius aut antiquius habemus, & huic tantum
subnixa

subnixä est Ecclesia nostra , ab ea pender & regitur.

Item, fidem sanctam & Apostolicam, sine qua Deo placeri non potest, quæq; in Symbolo duodecim, articulis diducitur, corde credimus, ac ore confitemur Iesum Christum Dei filium, unum Dominum & seruatorem nostrum colimus & ueneramur, illumq; inuocamus, ac in eo uno omnem salutis spem defigimus. Et per Baptisma ab eo institutum, omnes ipsi Ecclesiæ consecramus, Munus seu ordinem Ecclesiasticum, qui sacerdotium, & clauës regni Dei dicitur, habemus, ac eo utimur. Sacramentum corporis & sanguinis Christi sub utraq; specie, omnes promiscue suscipimus. Deo soli, solumq; per Christum fidendum nouimus: nec impiæ ulli doctrinæ patrociamur, nec hostes Christianismi sumus, nec in Christianam religionem blasphemii, ut nobis obijciunt, qui nunquam maledicendo satiantur.

Euangelium enim, quod uehiculum est æternæ uitæ, & quod Paulus alijs uerbis effert, potentia Dei ad salutem, omni credenti, unice diligimus, complectimur ac tenemus: Huc nos ipsi, atq; adeo alios hortamur, in eoq; uno per Christum puppim & proaram, quod patres dicunt, salutis omnium collocamus. Hæc certe firmissime demonstrant, nos, quemadmodum & prædecessores nostros, ex Ecclesia sancta & Catholica esse,

P R A E F A T I O I N

esse, nec ab ea in ritibus, doctrina uerbi, religione, functione clauium, Sacramentorum administratione, uel tantillum dissidere.

Ad id quoque contendimus, ut in Ecclesia permanentes, a morte æternis gaudijs potiamur.

Quantum autem nunc iuxta externam faciem, & modum peculiarem habemus congregationem: hoc tamen apud nos non ob aliud fit, quam ut commodius doceamus uerbum, ministremus Sacramenta, controuersias & lites, si quando inter fratres exoriantur, & nos consulant, dirimamus. Et ad Ecclesiasticam disciplinam exercendam, erga eos qui correctione digna committunt, quique manifestis flagitijs infames, respicere nolunt, ut excommunicatione ab Ecclesijs arceantur. Vbi uero respuerunt, rursus ad consorcium Ecclesiae & Eucharistiae Sacramentum admittantur. Non igitur ab Ecclesia catholica segregamur, cum earum rerum omnium, quae propriae Ecclesiae sunt, usum habeamus.

Quantum uero attinet ad externos ritus aut ceremonias, sicubi dissimiles in Ecclesijs sint, nihil referre putamus, nam apud aliosque, pro gentium ac locorum uarietate, inter Christianos existunt. Mutantur ceremoniae, non mutatur fides, Christus aut uerbum. Non ergo aliae Ceremoniae, si minus pugnent uerbo Dei, incommodant Christianismo, nec separant ab Ecclesia: Non enim haec religio
aut

CONFESSIÖNEM. 15

aut Christiana pietas, in ceremonijs aut ritibus externis sita est, sed in spiritalibus bonis, iusticia, fide, gaudio, pace & uero cultu, iacto fundamento (ut Paulus ait) Apostolorum & Prophetarum, summo angulari lapide Christo Iesu, in quo quęcunq; structura coagmentatur, ea crescit in templum sanctum in Domino.

Faxit autem, quę sua est bonitas, Trinę illud semper adorandum beatitudinis numen, ut in Christo omnes usq; charitate & fide omnibusq; alijs diuinis dotib. adolescamus. Utq; alij aliorum infirmitates, lapsus ac errata, quę & Deus ipse pater indulgentissimus tolerat, patienter ferre studeamus. Eaę uerbo eius inuicem nobis ipsis ostendentes, fraterna dilectione corrigamus, quo ad poenitentiam agnitionemq; ueritatis reuocemur. Atq; in ea perstantes, æternam uitam possimus adipisci, & Deo, cui omnia accepta ferenda sunt, pro sua inexhausta bonitate, diuitiasq; gratię, quibus cumulamur, quas possimus, gratias habeamus. Facessant ergo calumnię procul: absit hostilis animus, pellatur omnis amarulentia ac odium in fratrem, tollantur inimicitia, dissidia & rixę, perennis ineat pax, diligamus inuicem, ut in Euangelio consentiamus omnes. Pręstet hæc nobis omnia propter Christum, beatissimus Deus ę supernis, per spiritum suum. Amen.

Pręfatio

PRÆFATIO BARO-
num & Nobilium Ecclesiæ Pi-
cardorum, ut vocant, con-
sentientium,

Voniam multi, si alias unquā,
nunc magis (paratiores profes-
cto semper bona carpere, quā
imitari) propter sua delirā-
menta & insanias, hoc nobis
crimen intendunt, quod hæres-
ticis quibusdam subscribamus, eorumque
errores tueamur & propugnemus. Ne quis
ideo hæc nobis iuste impingi putet, uisum est
hic ea paucis reuincere.

Quanquam enim eorum Ecclesiæ nos ad-
iunximus, qui Fratres uulgo uocantur, Ab
aduersarijs uero, quibus, quia uenenum as-
pidum sub labijs est, ut Psalter ait, in nigra
semper candida uertunt, Picardi & Valden-
ses in contemptum cognominantur, Non ta-
men hac gratia nos illis copulauimus, quod
hæretici dicerentur: Quis enim lubens errare
uelit, aut pro luce tenebras accipere. Sed
quia re ipsa, tales eos esse cognouimus, quib.
in primis omnis astucia & dolus displiceat:
quodque in omni synceritate, in re & negocio
salutis, diuinis tantum eloquijs & fide, quæ
in Christum est, ac ueterem orthodoxorum
sententiam imitantur.

Quare

Quare nos uerbum Dei ab eis audientes, per illud ueritatem, quæ nos saluos reddere possit, docti sumus. Persuasissimū itaq; nobis est, hoc ipsum uerbo Dei, ut lidio lapide indicante, sacerdotes nostros, cum septa ipsa Euangelicæ doctrinæ non transiliant, nullis hæresibus addictos, sed ministros Christi ac ueros uicarios esse, quibus parendū esse, ipsa ueritas monet dictatq;. Quo certe minus fas est, ut cum his sanctorum communio detre-
ctetur haberi, præsertim astringente nos ad hoc ipso Symboli Apostolici articulo, Credo sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorū communionem.

Iudicet igitur pius lector, an eo habendi sumus hæretici, errorum uel fautores, quod hominibus, etsi plurimū mundo despectis ac uilibus, prius tamē ac uere Christianis ad sensū sumus. Quamuis nequissimi homines, quorū os redundat malicia, & semper mendacia ac dolos lingua eorum concinnat, multo se-
cuius iudicent, ac in eos grauissima probra iacientes, ut ab omnibus hæretici audiant, con-
nentur efficere. Sed nemo hæc, de quibus accusantur, nisi plane communis sensus ex-
pers, si audierit, ita habere dixerit:

Valeat ergo hoc scelestissimū genus hominū, qui semper in lucem suas offundunt nebulas. Si enim ob hæc tantum, nempe religionem & doctrinam, quæ sycophantæ & aduersarij damnant & persequuntur, hæres-

D tici

P R A E F A T I O

tici habeamur, non minus equidem diuo
 Paulo, simulatq; Apostolis omnib. hæreseos
 crimen intentaretur, Paulus enim ingenue
 profitebatur, se ex ea secta esse, quam tum
 homines impij, qui in eum semper tumultus
 excitabant, omnium malorum sentinam,
 turbantem respublicas, pestiferam et exitiale
 esse dicebant. Ad hunc enim modū felicem
 ipsum affatur præsidem in urbe Cæsarea:
 Confiteor inquit hoc tibi, quòd iuxta uiam,
 quam uocant hæresim, sic colo patrium De-
 um, credens omnibus, quæ in lege & Pro-
 phetis scripta sunt.

Ut ergo nullis clameffet, nos uere Chris-
 tianos & fideles esse, non hæreticos: earum
 rerum, quas tantum nostræ salutis nomine,
 complexi sumus, quasq; etiam cum tota no-
 stratum Ecclesia, ab illius ministris publice
 & priuatim docemur,

Regiæ Maiestati, Domino nostro clemen-
 tissimo, hanc nostræ simplicissimam fidei
 rationem reddidimus. Quam ut omnibus
 alijs etiam, qui hæc scire dignabuntur, ma-
 nifesta fieret, excudendam typis curauimus.

Vnde poterit hæc legens, quicumq; pietatis
 studiosus est, quam uera sint, quæ de
 nobis iactantur, pro sua
 modestia ius
 dicare.

ARTICVLI CONFESSIONIS. 17
SVMMA RATIOQVE FIDEI
ad dogmatū, quæ quidem tum per Regnum
Bohæmiæ Marchionatumq; Moraviæ, tum
aliās quoq; à nostræ professionis senioribus,
omnibus eodem animo prædicis, de Iustifi-
catione, in Ecclesijs nostris docentur, Primū
Regiæ Maiestati, deinde p̄ijs omnibus & cano-
nicis lectoribus, sincere ac simpliciter
oblata atq; exhibita.

Articuli seu Themata Confessionis.

- 1 De Scripturis sanctis.
- 2 De Catechismo.
- 3 De Fide sanctæ Trinitatis.
- 4 De Peccato, & sui ipsius cognitione.
- 5 De Pœnitentiâ.
- 6 De Christo Domino & fide in ipsum.
- 7 De bonis operibus.
- 8 De Ecclesia sancta Catholica.
- 9 De Præfectis seu ministris Ecclesiæ.
- 10 De Verbo Dei.
- 11 De Sacramentis.
- 12 De Baptismo.
- 13 De Cæna Domini.
- 14 De Clauibus Ecclesiæ.
- 15 De Cæremonijs.
- 16 De Magistratu, seu potestate seculari.
- 17 De Sanctorum cultu.
- 18 De Ieiunijs.
- 19 De Cœlibatu.
- 20 De Tempore gratiæ.

DE SCRIPTVRIS SACRIS.

Q Vanquam autem retroactis temporibus, ab Ecclesiasticis nostris, huius, quã tenemus, fidei religionisq; tum etiã doctrinã, ratio reddebatur sacratissime, Regibus, Principibus, ac demũ omnibus, qui eam sibi reddi postularent, & in ecclesiastica & seculari potestate constitutis, Visum tamen nunc nobis operã precium est, rebus etiã non paucis ad id monentibus, uti iuxta hosce articulos, qui nobis, præsertim hoc tempore, alijs esse communiores, ac magis præcipui uidebantur, tuã Regiã Maiestati, de ea doctrina, quam ab illis accepimus, quã compendiosissime fieri posset, rationem redderemus, ut nullus nesciat, iniuste omnia nobis ab aduersarijs huius doctrinẽ infligi, de quibus apud Regiã Maiestatem tuam, ut nobis nostratibusq; uis adferatur, accusamur.

De Scripturis Sacris. Articulus I.

P Rincipio, nostri omnes unanimi consensu docent scripturas sacras, quã in Biblijs ipsis continentur, & a patribus receptã, autoritatẽq; Canonica donatã sunt, pro inconculse ueris certissimisq; habendas: ac quorumcumq; aliorum scriptis, ut sacra prophanis,

prophanis, & humanis diuina, per omnia præpositas iri oportere. Illisq; integre ac simpliciter credendum esse: nec non dogmata ueritatis, per quæ homines ad salutem & iusticiam, per fidem instituantur ac formantur, ex illis petenda esse.

Proinde, quòd à Deo ipso, Petro & Paulo, præter alios id astruentibus, traditæ & inspiratæ sunt, hancq; ob causam potissimū, ut ab omnibus intelligantur, eas ecclesijs nostris, lingua uulgari & patria, præsertim uero Euangelia ipsa & Epistolas, ut in ueteri ecclesia fieri solitum est, legunt ac recitant. Inde q; etiam documenta, exhortationes, ut possunt res & negotia concionesq; frequenter ad populum publice fiunt.

Scripta autem Doctorū ecclesiæ, præcipue ueterū, itidem pro ueris fideq; dignis haberi, utiliacq; esse ad instituendam plebem, dicunt. Attamen in quibus à diuinis Scripturis non dissident. Sic enim & ipsi scripta sua teneri uolunt, ut eatenus illis fides habeatur, utiq; eis liceat, quatenus eis cum diuinis scripturis conueniat. De hoc Augustinus in præfatione libri tertij de Trinitate. Noli inquit meis literis, quasi scripturis canonicis inseruire, sed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede: in istis autem, quod certum non habebas, nisi certum intellexeris, noli firmiter tenere. Et alibi. Noli meis neq; Ambrosij uerbis per æque credere, ut scrip-

DE CATECHISMO.
turæ canonicæ. Et habetur in Decretis dis-
tinctione nona.

De Catechismo.
Artic. II.

Hinc Catechismum docent, hoc est, Ca-
tholicam hanc & orthodoxam Patrū
doctrinam: quæ Decalogus est mandatorū
Dei, Et fides Apostolica, in duodecim Artic-
ulos digesta, & tradita in Symbolo, per
Nicenam Synodon, atq; adeo alias confir-
mata & exposita. Deniq; Precatio domini-
ca. Hæc autem omnium sanctissima, bonam,
beneplacentemq; Dei uoluntatem esse, con-
stanter affirmant.

Deinde præcepta hæc, opere ac corde, cum
quidem lex spiritualis sit, seruari, fidei etiam
articulos omnes, indubitate credi, oreq; con-
fiteri, & opere testari oportere docent, Ac
eos scripturis, pro uiribus communiunt &
roborant, simplicem eorū sensum, & si quid
in eis abditum aut abstrusum sit, ad quidue
faciat hoc quicquid est, ex eisdem scripturis
fufe ac aperte explicare conantur.

Item docent, Deum tantum per nomen
solius Christi mediatoris, orandum ac inuo-
candum esse. Non autem pro semetipsis tan-
tum, uerum pro Christianis etiam omnibus,
ubi ubi tandem terrarum sint, homines orare
docent

docent, pro omnibus Ecclesiæ præfectis, Itē pro omnibus in eminentia & quauis potestate, ad alios regendum, constitutis.

Maxime uero, & primum pro Cæsaris semper Augusti celsitudine ac incolumitate. Et pro Regiæ Maiestatis tuæ fastigio ac successu, consiliarijsq; omnibus, multis precibus Deum implorantes, ut Regiæ Maiestati tuæ, & Carolo Cæsari semper Augusto inuictōq; omnia è re totius Ecclesiæ, prosperet ac fortunet, & imperium quàm latissime proferat. utq; ad omnes, qui Regiæ Maiestati tuæ subduntur ac parent, Deiq; ac Christi eius cultores ueri sunt, clemens tibi ac propitium pectus præstare dignetur. In summa iuxta Christi & Apostolorum præceptum, Ecclesiæq; primitiuæ Exempla, indiscriminatim, pro omnibus amicis pariter ac inimicis, orandum esse docent. Atq; ob id studiosius populum ad conuentus solennes conuocant, eumq; ibi ad preces ardentiores, omni diligentia hortantur.

Hoc salutari Christianoq; Catechismo, non modo prouectiori ætate homines instruunt, uerū pueros ipsos etiam, ut à primis statim annis huic asuefiant, & ueram religionem ac pietatē discant: Ideoq; priuatos etiā cum illis seorsum celebrant conuentus, parentes eorum ac susceptores admonentes, ut in hac eos doctrina sacra diligenter instituant, pro ipsisq; ac alijs omnibus, Christo

DE FIDE SANCTAE TRINITATIS.

Domino consecratis infantibus , pias Deo ipsi offerant preces.

Quicquid autem huic pio Christianoꝝ Catechismo fuerit aduersum, reſciunt , certisq; ſcripturę argumentis, pro ut illis ſufficit omnium Dominus uires , reuincunt ac confutant , populumq; ut illud caueat , præmonent.

De fide sanctæ Trinitatis. Articulus III.

P Ræterea fide nosci Deum , ſcripturis docent, Vnum in ſubſtantia diuinitatis, Trinum autem in perſonis, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum ; Ex parte quidem perſonarum, habere diſcrimen, ex parte uero eſſentiæ ac ſubſtantiaæ coequalitatem & indiſtinctionem ; Id autem fides catholica, & Nicenæ Synodi , aliarumq; cum hac idem conſenſus, decreta & ſanctiões, Athanaſijq; conſeſſio ſeu ſymbolum aperte teſtantur.

Hinc etiam docent, eiufdem unius Dei ſummam potentiam, ſapientiam et bonitatē. Tria quoq; præſtantiffima eius opera ipſi ſoli, & nulli præter eum congruentia. Opus ſcilicet creationis, redemptionis, conſeruatiōis ſeu ſanctificationis. Docent inſuper, hūc ſolum uerū Deum , in una diuinitatis eſſentia, & perſonarum trinitate beata , ſemper adorandum,

adorandum, uenerandum, summaq; reuerentia, honore & laude colendum, ut omnium Dominum ac Regem summum, in æuum regnantem: Ab eoq; solo pendere omnia, expectare & petere. Illi soli summam subiectionem, obedientiam, timorem fidemque exhibendam, atq; ob hoc omnem religionis cultum sincere obseruandum, & id quidem qui non facit, damnationem sibi acquirere. Deuteronomij sexto. Dominum Deum tuum adorabis, & illum solum coles. Iterum. Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima & mente tua: Et in summa, ex omnibus, tam internis quam externis uiribus tuis.

De Peccato & eius fructu, ac sui
 ipsius cognitione.
 Artic. IIII,

Hic docent, ne peccata ignoremus, quæ cum in proximos, tum in Deum admittuntur & fiunt.

Primum, ut homines sese in peccato & conceptos & natos, atq; mox ab ipsa natura & utero peccatores esse, & subinde ab ipsa puericia legem Dei, corde & opere præuaricantes, peccatorum mole pressos ac grauatos agnoscant, uti scriptum est. Dominus, cū de cælo prospiceret super filios hominum, ut

D 5 uideret

EIVS FRVCTV.

uideret an esset, qui aut sciret, aut numinis curam gereret: Hic omnes defecerant, omnes pariter corrupti sunt, nullus quod rectum est faciebat, ne unus quidem. Iterum: uidit Deus quod multa malitia hominum esset super terram, & omnis cogitatio cordis illius tota in malum esset conuersa omni tempore: Et rursus. Dixit Dominus ad cor suum, Sensus & cogitatio humani cordis, mala ab adolescentia sua. Paulus etiam. Erasmus, inquit, filij iræ natura, quemadmodum cæteri.

Deinde docent ex scripturis, Quod homines agnoscere debeant, propter hanc suorum ipsorum deprauationem ac corruptelam, & propter peccata, ab hac radice nascentia, dignam sibi imminere perditionem, formidabilem Dei uindictam impendere, & dignam suis factis, gehennæ pœnam propositam esse, Authoramentum enim, ut inquit Paulus, peccati mors. Item Dominus in Euangelio. Ibunt qui mala egerunt in supplicium æternum, ibi erit fletus & stridor dentium.

Ad hæc docent, Necessum esse, ut animaduertant omnes, ac norint infirmitatem suam, extremamque inopiam & mala, in quæ ob peccata coniecti sunt, quodque se ipsos modo nullo seruare, nullisque suis operibus aut studiis iustificare possunt: Nec quicquam habere præter Christum solum, cuius fiducia à peccatis, Sathana, ira Dei & morte æterna, sese redimant

DE PECCATO ET EIVS FRVCTV. 21

redimant ac liberent. Itemq̄, nihil esse in ho-
minibus, quo corā Deo alter alteri suppetias
ferre queat : Siquidem æque omnes peccato
obnoxij sunt, & iusticia Dei uacui, ut per
Prophetam dicit: Reduc mihi in memoriam
(tu scilicet homo quisquis es) & iudicemur,
simul narra, si quid habes, ut iustificeris: pa-
ter tuus primus peccauit, & interpretes tui
præuaricati sunt in me. Item Ceremoniæ &
sacrificia tua mihi displicuerunt: nec appara-
tus thuris abste probaui. Sed nec adipe
sacrificiorum tuorum me faciasti. Paulus
etiam ad Hebreos: Sacrificium & oblationē
noluisti, & holoꝛaustomata pro peccato non
comprobasti, aut requiris.

Insuper docent, omnia incommoda & af-
flictiones, quibus hic quatimur conflicta-
murq̄, meritissimo iure à Deo ob peccata
hominib. infligi, seu propositas esse, ut ætus,
frigora, fames, sitim, labores omnes, curas,
infortunia, mœstitudines, tædia, languores
uarios, ipsam deniq̄ mortem, sicut scriptum
est. In quacunq̄ die comederis ex eo, morte
morieris. Et: Maledicta terra propter te : In
labore comedes ex ea omni tempore, omni-
busq̄ diebus uitæ tuæ, spinas & tribulos
germinabit tibi.

Attamen omnia hæc incōmoda, patienter
nobis ferenda docent, utpote adhuc grauiora
commeritis. Non tamen quòd per huius-
modi, quotquot sunt, malorum sustinens
ciam

DE POENITENTIA.

tiam, sibi uitam æternam quisquam prome-
reatur, Cum Apostolus prædicet, non esse
cõdignas passiones huius temporis ad futurã
gloriam, quæ reuelabitur erga nos. Sed ut
scelerum suorum magnitudinem, suam-
que imbecillitatem ac miseriam omnes nos-
cant intelligantq; quàm malum & amarum
sit, ut Propheta dicit, relinquere Deum suũ.
Vtq; his malis onusti ac pressi, expergefiant
& excitentur, ad quærendam gratiã ac opem
Dei, qui misericors est & miserator, &
multus ad ignoscendum.

De Pœnitentiã. Artic. V.

Hoc loco docent, Pœnitentiã esse, quæ
ex peccatorũ & iræ diuinæ agnitione
nascitur, quæ per Legem Dei, primũ dolores
& terrorem conscientie incutiat: Scilicet cũ
uerbo Dei intus arguuntur peccata, & red-
ditur mens male conscia sibi, inquieta, præ-
tristis & desperabunda, cor anxium, cons-
fractum & pavidum, ut homo per se nulla re
prorsus erigi possit, aut consolationem nan-
cisci, sed totus afflictissimus est, spiritu deie-
cto ac trepidante, & ingenti horrore concusa-
sus, a conspectu iræ Dei, ut Dauid de se ait.
Quoniam non est sanitas in carne mea, pro-
pter indignationem tuam, Non est pax
ossibus

ossibus meis, propter peccatū meum : Miser factus sum & curuatus sum nimis , tota die contristatus ingrediebar. Interim docent, ne sic pauefacti & territi desperent : sed ut ad Deum toto corde redeant, & fide in Christū, quæ pars quoq; poenitentiae est ; misericordiam apprehendāt, dolentes, se peccasse: Ecce enim omni iusticia uacui sint, diuinam tamen gratiam & clementiam implorent , ut sibi ipsis misereatur, & peccata cōdonet propter Christum eiusq; meritum, qui nostra causa factus est peccatum & maledictum , ut pro peccatis nostris, iustitiae Dei satis faceret.

Suntq; sic affectis , diuinæ promissiones inculcandæ. In die tribulationis tuæ inuoca me, eripiam te & glorificabis me. Et hanc poenitentiae formam, per omne uitæ tempus, cum opus est, teneri docent. Eos etiam qui sic resipiscunt, docent, quod apud Esaiam scriptum est , ut desinant peruerse agere , discant autem bene facere. Idem & Ioannes præcursor Domini. Facite (inquit) dignos fructus poenitentiae. Consistit autem in hoc maxime poenitentia, ut mortificetur uetus homo, ac deponatur cum actis & concupiscentiis suis, induaturq; nouus, qui secundum Deum creatus est. Colossenses tertio.

Itidem docent, ut poenitentes Sacerdotem accedant, peccataq; sua Deo ipsi coram illo confiteantur : tametsi non præcipimus neq; exigimus enumerationem peccatorum, con-
filium

DE POENITENTIA.

filium autem modumque uitandi peccata, & per clauas Ecclesie absolutionem ab ipso petant, ut remissionem peccatorum, per huiusmodi ministerium, sic à Christo institutum, consequantur.

Item, docentur homines, ut absolutionem magni faciant, credantque indubitate fieri, quod per clauas promittitur, cum uox Christi sit, & mandato eius expressa. Iohannis uigesimo: Accipite Spiritum sanctum, cui remiseritis peccata &c. Sciantque clauium usu ac ministerio, Christi que autoritate uerborum, sibi omnia peccata condonari.

Docent etiam, absolutos, id est quibus per Christum peccata remissa sunt, ut gratie Dei, in Christo acceptae, grati sint, ne in uanum eam recipiant, neque etiam in peccata relaxantur: iuxta illud, Vade & posthac ne peccaueris, ne quid deterius tibi contingat. Item, Si uolentes peccauerimus, post acceptam cognitionem ueritatis, non ultra pro peccatis reliqua est hostia, sed terribilis quaedam expectatio iudicij & ignis uehementia.

Etiam docent, fundamentum & omnem uirtutem poenitentiae in merito mortis Christi consistere. Luce uigesimo quarto. Sic oportebat Christum pati & resurgere à mortuis tertia die, & praedicare sub nomine eius poenitentiam ac remissionem peccatorum in omnes gentes. Et iterum: Respicite & credite Euangelio.

Item

DE CHRISTO DOMINO. 23

Item docent, ut qui in Dei nomine dum in
uiuis est, poenitentiam agere neglexerit, eum
malo exitio perdendum, iuxta Christi uer-
bum: Dico uobis, nisi resipueritis, omnes
simul peribitis.

De Christo Domino, & Fide in ipsum. Articulus VI.

OMnium primo docent, certam fir-
mamq; fidem habendam de Christo
Domino, quod scilicet uerus, & natura Deus
sit simul & homo, per quem facta sunt om-
nia, in coelis & in terra, uisibilia & inuisibi-
lia. Quem Ioannes eternum uerbum uocans,
Deum esse lumen, filium unigenitum in sinu
patris manentem, plenum gratiae & ueritatis
interpretatur. Idem in priore epistola, capite
quinto: Ipse (inquit) est uerus Deus, & uita
aeterna. Itemq; de operibus eius ad nostram
salutem aeditis, incarnatione, natiuitate, pas-
sione, morte, sepultura, resurrectione, ascen-
sione in coelos, confessu ad dexteram Dei,
deq; reditu ad iudicandum uiuos & mor-
tuos, & quod per uerbum ac Sacramenta,
boni fructus in nos, ut salui fiamus, deri-
uantur ac emanant, ut scripturae arcanae ha-
bent, edisserunt.

Docent praeterea, Christum modo illo
sensibili

DE CHRISTO DOMINO.

Sensibili et corporali, quo in terris olim mortalis conuersabatur, & prodi, tormentisq; affici uoluit, ac ligno suffixus, mortem oppetijt, deindeq; gloriose resurgens per durum saxum, atq; clausum ostium penetrauit, iam non esse in mundo, neq; fore donec finiatur mundus: Esse autem hoc modo in caelis, ubi una cum Patre, eum omnis lingua confiteri, & pij omnes uenerari debent. Hoc & fidel articulus clare testatur, Ascendit in caelum, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis, inde uenturus est iudicare uiuos et mortuos. Et Paulus Thessalonicenses quarto. Ipse Dominus cum clamore & uoce Archangeli, ac tuba Dei descendet de caelo. Item Petrus in actis. Quem oportet quidem caelum accipere usq; ad tempora restitutionis omnium. Et Marci ultimo, Itaq; Dominus, postquam locutus fuisset eis, receptus est in caelum, & consedit a dextris Dei: Angeli autem assistentes, dixerunt ad illos. Hic Iesus qui assumptus est a uobis in caelum, sic ueniet, quemadmodum uidistis eum euntem in caelum.

Hic uero in terris etiam Christum ipsum uerum Deum et uerum hominem nobiscum quoq; esse docent. Ratione tamen & modo existentiae a priore diuerso, nempe inuisibili, insensibili, sed tamen uero, & ad salutem nostram necessario: Per hunc enim is in nobis operatur, ut nos in illo, & ipse in nobis sit,
idq;

DE CHRISTO DOMINO. 24

idē per Spiritum sanctum & dona ipsius, quem suæ uisibilis essentiae loco se missurum Ecclesiae suæ recepit, per quē potentia, gratia, bonitate & ueritate sua, qua sibi obediētes saluos reddit, manet in ea cunctis diebus, usq; ad consumationem seculi. Ioannis decimo sexto: Expedi uobis, ut ego uadam, si enim non abiero, consolator ille non ueniet ad uos: Si autem abiero, mittam eū ad uos. Rursum: Ego rogabo patrem & aliū (quā scilicet me) consolatorem dabit uobis, ut maneat uobiscum in æternum, Spiritum ueritatis, quem mundus non potest accipere, qui non uidit eum neq; nouit eū, uos autem cognoscitis eum, quia apud uos manet, & in uobis erit. Nō relinqū uos orphanos, ueniā ad uos, per hunc scilicet spiritum ueritatis.

Hic autem scripturæ sensus haud quāq; confictus ac recens est: nam & in ueteri Ecclesia docebatur uulgo, et tenebatur constanter, ut habetur in Decretis, distinctione secunda, capite primo. Et sunt Augustini uerba: Donec mundus finiatur sursum est Dominus. Sed tamen hic nobiscū est ueritas Domini: Corpus enim in quo resurrexit, in uno loco esse oportet, ueritas autem eius in omni loco diffusa est. Quamobrem docent, Christum Dominū hoc suo altero existendi modo, quem nos inuisibilem uocamus, esse in ministris Ecclesiae, uerbo & Sacramentis, & per hæc postea omnes eum in se sic fide
E recipere

DE CHRISTO DOMINO.

recipere debent, ut per eam cū eis inhabitet, insitq; per spiritum ueritatis, de quo dixit. In uobis erit. Et iterum, Veniam ad uos, etc.

Porro etiam docent, per Christum homines gratis fide in Christum, per misericordiā iustificari, salutem & remissionem peccatorum consequi, citra ullum humanum opus & meritum. Solam itemq; eius mortem ac sanguinem, ad abolenda & expianda omnia omnium hominum peccata sufficere docent. Sic enim in Actis Petrus concionatur. Non est in alio quoquam salus, quā in uno Domino Iesu, nec aliud est nomen sub cœlo datum inter homines, in quo nos oporteat saluos fieri. Iterum: Huic omnes Prophetæ testimonium ferunt, quod remissionem peccatorum accepturus sit in nomine eius, quisquis crediderit in eum. Et Paulus ad Hebræos: Per semetipsum purgationem peccatorum fecit. Ac rursus: Per quem habemus redemptionem, per sanguinem eius, remissionem peccatorum. Et Iohannes: Aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christū iustum, & ipse est propiciatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantū, sed etiam pro totius mundi. Rursus Paulus: Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel peractam. Et non nihil inferius: Vnica enim oblatioe perfectos effecit in perpetuum, eos qui sanctificantur.

Docent

DE CHRISTO DOMINO. 25

Docent ad hæc, ut omnes homines ad solum Christum, pro uenia & remissione peccatorum suorum, pro salute, & quauis alia re impetranda, per omne suæ uitæ tempus accedant. Hebræos quarto: Habentes igitur Pontificem magnum, qui penetrauit cœlos, Iesum Christum filiū Dei, teneamus professionem (eius scilicet fidei de Christo) & subinfert. Accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratiæ, ut consequamur misericordiam, & gratiam inueniamus, ad oportunum auxilium. Et Christus ipse clamat: Si quis sitit, ueniat & bibat: Qui ueniet ad me, non esuriat, & qui credit in me, non sitiet unquam.

Item docent, in eo uno fiduciam omnem & spem desigendam esse, in eumq; etiam omnem curam reijci debere. Et quidem his addunt, propter ipsum tantum, eiusq; solius merita, Deum placari & propitium esse, nos diligere, tueri, & pro filijs habere, uitamq; æternam in eo esse, ac eā per ipsum possessuros, quotquot illi fidunt. Ioannis 6. Qui credit in me, habet uitam æternam. Iterū: Hæc est autem uoluntas eius qui misit me, ut omnis qui uidet filium & credit in eum, habeat uitam æternam, & ego suscitabo eum in nouissimo Die.

Item docent, quòd nemo fidem hanc suis uiribus, uoluntate & arbitrio habere potest: donum equidem Dei est, qui ubi, &

DE CHRISTO DOMINO.

quando illi uisum est, eam per Spiritum sanctum in homine operatur, Vt ad salutem, quicquid ei per uerbum externum & Sacramenta, à Christo instituta, rite fuerit administratum, percipiat.

De hoc Iohannes Baptista Domini, ait, Non potest homo habere quicquam, nisi fuerit illi datum è caelo. Et Christus ipse: Nemo (inquit) potest uenire ad me, nisi si Pater, qui miserit me, traxerit eum. Et paulo inferius: Nisi datum ei fuerit à Patre meo, scilicet per Spiritum sanctum.

Pergunt docendo, Sola fide seu fiducia in Iesum Christum iustificari homines coram Deo, sine ullis eorum studijs, meritis, & operibus. Vt Paulus dicit. Porro ei qui non operatur, sed credit in eum, qui iustificat impium, imputatur fides sua ad iusticiam. Iterum: Nunc uero absque Lege iusticia Dei manifestata est, dum comprobatur testimonio Legis ac Prophetarum. Et hæc iusticia per fidem Iesu Christi, &c. Alibi: Per hunc omnis, qui credit, iustificatur. Et hic sextus articulus, apud nos omnium maxime principalis habetur, ut qui totius Christianismi ac pietatis summa est, Proinde eum nostri omni diligentia & studio docent ac tractant, omnibusq; insinuare conantur.

De

De bonis Operibus.
Artic. VII.

HIs addūt, ut qui sola Dei gratia, fidēq; in Christum, iustificati sunt, bona opera, quæ Deus præcipit, faciant, dignēq; in eis quilibet iuxta uocationem suam, in quocumq; uitæ genere, statu ac ætate ambulet. Sic enim Dominus apud Matheum: Docete eos (inquit) seruare omnia, quæ præcepi uobis. Verum, cum de hoc multa passim extent in scripturis, pluribus agere superfedemus.

Atqui etiam docent, qua potissimum ratione & consilio, bona opera sint facienda, non ideo scilicet, ut per ipsa homines iustificationem, salutem, peccatorumue remissionē se consequi arbitrentur: Nā & ipse Dominus ait, cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt uobis, dicite serui inutiles sumus. Rursum Paulus: Ex operibus Legis non iustificabitur omnis caro in conspectu eius. Item Dauid: Non intres Domine in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens.

Sed facienda ideo bona opera docent, ut per ipsa approbetur fides: Sunt enim bona opera certa testimonia, signacula & indices, latentis intus uiuæ fidei, & fructus eiusdem, per quos dignoscitur arbor bona aut mala,

DE BONIS OPERIBVS.

Mathei septimo. Item ut per ea firmam certamq; efficiant suam uocationem, atq; in ea sine peccato seruentur. Vt Petrus habet Epistolæ posterioris, capite 1. Fratres, operam date, ut uocationem uestram atq; electionem firmam faciatis. Et rursus: Omne adhibete studium in hoc, ut refugiatis à corruptione quæ est in mundo per concupiscentiam, & subministrare in fide uestra uirtutem, in uirtute uero scientiam, &c. Sequitur: Hæc enim cum uobis adsint & exuperent, haud ociosos, nec in irritum laborantes efficient uos, ad Domini nostri Iesu Christi cognitionem.

Hanc etiam ob causam bona opera fieri docent, ut abunde subministretur introitus in æternum regnū, atq; inde copiosior merces à Deo referatur. 2. Pet. 1. Hæc enim si feceritis, non labemini unquam, Siquidem ad hunc modum, &c.

Præsertim autem, per misericordiæ opera & charitatis in proximū, eleemosynas, infirmorum curam, aliorū institutionem, & hoc genus alia, quæ promissionem gratiæ & presmij habent, id fieri docent. Lucæ sexto: Estote misericordes, sicut & pater uester misericors est, Date & dabitur uobis, Remittite & remittetur uobis. Alibi: Vendite quæ possideris, & date eleemosynam. Parate uobis sacculos, qui nō ueterascunt, thesaurū non deficientem in cœlis. Iterum: Cum facis conuiuium,

conuiuium, uoca pauperes & debiles, &c. & beatus eris, quia non possunt rependere tibi, rependetur enim tibi in resurrectione iustorum. Et Mathei uigesimo quinto: Venite benedicti patris mei, possidete regnum paratum uobis ab exordio mundi, esuriui enim, & dedistis mihi edere, Sitiui, &c. Amen dico uobis, quod fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Opera ergo in fide facta, placent Deo, & suam mercedem habent in hac uita, & in futura.

Docent etiam, uniuersa bona opera in nomine tantum Christi seruatoris, ad gloriam Dei esse facienda, ut Paulus scribit primæ Corinthiorum decimo, & Colossenses tertio. Quicquid egeritis sermone aut facto, omnia in nomine Iesu facite. Et ipse Dominus, Sineme (inquit) nihil potestis facere, scilicet, quod Deo gratum, uobisq; ad salutem profuturum sit.

Cæterum docent, ut sciamus discrimen inter opera ab hominibus instituta, & opera quæ a Deo præcepta sunt, & qua ratione utraq; facienda ac seruanda sint, Siquidem opera a Deo præcepta, ueutiquam sunt prætermittenda, propter humanas traditiones, Dominus namq; eos, qui diuersum faciunt, seuerè arguit: Quare uos transgredimini præceptum Dei, propter traditiones uestras. & frustra colunt me, docentes præcepta, doctrinas hominum. Ideo diligenter admo-

DE BONIS OPERIBVS:

nent opera ab hominibus instituta, non tantū facienda esse, quanti quæ Deus constituit & præcepit.

Item docent, fidem & charitatem, quæ diuina lectio est, tum Dei tum proximi, fontes esse omnium uirtutum & bonorum operum. In priore ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas, de corde puro & conscientia bona, & & fide non simulata; Sine fide enim, ut Epistola ad Hebreos habet, fieri non potest, ut quis Deo placeat; Sine charitate autem, nihil est conducibile, primæ Corinth. 13.

Docent præterea, neminem esse, qui præcepta à Deo opera, factis expleat. Neminem item esse, qui non peccet, quamlibet studiose se in bonis operibus & Lege Dei exerceat, Sicut scriptum est: Non est homo ullus in terra, qui operetur bonum, & non peccet. Vnicuique igitur in Christo Iesu perfectio Legis, uita, iusticia, salus ex merito & gratia eius, per fidem petenda est. Quicumque enim Christum apprehenderit, ac in eum se abdidit & inclinavit, qui pro omni credenti legem impleuit, omnia eorum per eius sanguinem eluuntur peccata, sic ut transgressiones legis, non possint damnare credentes. Vnde Apostolus Romanos octauo: Nulla condemnatio est his, qui insiti sunt Christo Iesu, qui non iuxta carnem uersantur, sed iuxta Spiritum, Christus ergo cunctis credentibus est satisfactio, & ut Paulus habet, sapientia,

sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio.

De Ecclesia sancta Catholica,
Articulus VIII.

DOcent primum, Christum Dominum suo merito, gratia & ueritate, Ecclesiae caput & fundamentum esse, in quo ipsa per Spiritum sanctum, uerbo & Sacramentis superstruitur, ut Christus ad Petrum ait: Et super hanc petram (id est me ipsum) ædificabo Ecclesiam meam. Et Paulus 1. Corinth. 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter hoc, quod positum est, quod est Iesus Christus, Idem alibi: Ipse est caput corporis Ecclesiae, qui omnia in omnibus adimplet.

Etiamnum credere & confiteri oportere docent, Ecclesiam sanctam Catholicam, quæ ad præsentem statum collectim in mundo esse Christianos omnes, quibuscumque hi in terris agant, aut ubiuis locorum dispersi sint, qui per sacrum Euangelij uerbum ex cunctis gentibus, populis, tribubus & linguis, cuiuscumque hi ordinis, ætatis, status uel fuerint, in unam Christi, sanctæque Trinitatis fidem congregati sunt. Vt à Iohanne in Apocalypsi scribitur: Post hæc uidi, & ecce turba magna, quam dinumerare nemo pos-

E 5 terat,

DE ECCLESIA.

terat, &c. Et Dominus. Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo (in quacumque gente & populo) ibi ego sum in medio illorum. Vbicumque enim Christus praedicatur & suscipitur, ubicumque uerbum & Sacramenta eius sunt, & ex illius praescripto ac uoluntate dispensantur suscipiunturque, ibi Ecclesia sancta & societas Christiana est, ac Dei populus, quantus quantus fuerit eorum numerus; Vbi uero Christus abest, uerbumque eius rejicitur, ibi nec uera Ecclesia, nec populus Deo gratus esse potest.

Docet insuper, Vt quisquis in hac Ecclesia unitatem spiritus Christi teneat, omniaque eius membra charitate complectatur, totumque se in rem illius & usum deuoueat ac consecret, sectas non inuehat, seditiones non excitet, sed in uinculo pacis, & eodem cum omnibus consensu ac animo, in ea uersetur, quod is sit uerum membrum Ecclesiae. De hoc sic Paulus ad Ephesios, Hortor itaque uos, ut ambuletis ita ut dignum est, uocatione qua uocati estis, in omni submissione ac mansuetudine, cum animi lenitate, tolerantes uos inuicem per charitatem, studentes seruare unitatem spiritus, per uinculum pacis, &c. Iterum. Vnusquisque nostrum proximo placeat in bonum ad aedificationem, & ne quid fiat per contentionem aut inanem gloriam. Item, **Cauete concisionem.**

De

De sua uero congregatione sic sentiunt & docent, quod ipsa, ut alię quoq; quantumuis magnę aut paruę fuerint, non est uniuersalis ecclesia sancta, sed pars tantum ac membrum eius, ut Corinthij fuere. De quibus Apostolus primę Corinthiorum duodecimo. Vos autem estis corpus Christi & membra ex parte.

Docent etiam, in ecclesia ordinem seruari oportere, ut nemo suis tantum commodis studeat, neue etiam de se arroganter sentiat, sed singuli quę aliorum sunt, quęrant, non sua, & inuicem sibi subiiciantur propter Christum, ac suę salutis causam. Et hunc subiectionis modũ Petrus, itemq; alię, leges quoq; ipsę, & ueteres Canones ecclesiastici tradunt, Ideo nostri eum summo studio obseruant.

Pręterea docent, ut manifeste impij, impęnitentes & cõtumaces, id est, ecclesię monitis non audientes, censura & pœna illius, quę recepta appellatione, anathema dicitur, seu excõmunicatio, coherceantur. Idq; fieri sine personarum acceptatione, in eos omnes, quorum nota est impietas, quicq; crassioribus peccatis addicti, sepius admoniti, adhuc in peccatis pertendunt.

Hiscq; conspicuis & apertis, qui respiscere nolunt, cuiuscunq; status aut conditionis fuerint, Ecclesiasticę aut secularis, nõ ui humana, sed uerbo & interdico Domini, qui
sic

DE ECCLESIA.

sic fieri præcepit, à consortio Ecclesiæ excludantur. Math. 18. Si peccauerit in te frater tuus, uade & argue eum, inter te & ipsum solum: si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum uel duos: quod si nec ita audierit, dic Ecclesiæ: quod si nec Ecclesiam audierit, sit tibi uelut Ethnicus & Publicanus. Paulus item. Præcipimus uobis fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut subdicatis uos ab omni Fratre, qui inordinate se gerit, & non iuxta constitutionem, quam accepit à nobis. Et alibi: Profligate malum istum ex uobis istis.

Ad hæc docent, Hypocritas & impios, in occulto patranes iniquitatem, in Ecclesia semper fuisse ac fore ad extremum usque diem, qui neque argui, neque facile excommunicari possunt. De his sic Dominus dicit, quod in die nouissimo tandem Angeli segregabunt eos de medio iustorum, & mittentur in caminum ignis, ubi erit ploratus & stridor dentium.

Cæterum docent, Antichristum illum scelerosum, sedere in templo Dei, hoc est in ecclesia, de quo Propheta, Christus quoque & Apostoli præcinerunt: pios omnes admonentes, ut sibi ab eo, eiusque erroribus caueant, neque se seduci à ueritate patiantur.

Duplicem in Antichristo malitiam ac fraudem ponunt, Falsæ doctrinæ alteram, contra sensum & mentem Christi totamque scripturam.

scripturam. De quo Apostolus: Erit tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed iuxta concupiscentias suas coaceruabunt sibi Doctores, hi quibus pruriunt aures, & à veritate quidem aures auertent, ad fabulas conuertentur. Alteram uitæ eius, omni genere peccatorum plenæ & abominabilis. De qua etiam Paulus secunda Timoth. 3. Illud autem scito, quod in extremis diebus instabunt tempora periculosa: erunt enim homines sui amantes, auari, fastuosi, superbi, maledici, parentibus immorigeri, ingrati, &c. Christus etiã ait Math. 24. Tunc offendiculi patientur multi, & alius alium inuicem tradent, seq̃ odio habebunt inuicem, & multi Pseudoprophetæ surgent ac seducent multos: & quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum, Qui autem perseuerauerit usq̃ in finem, hic saluus erit. Aliibi: Væ mundo ab offendiculis, &c. Et beatus est, quisquis non fuerit offensus per me.

De ordine Ecclesiastico, seu Præfectis
uel Ministris Ecclesiæ.

Artic. IX.

DOcent, Ministros ecclesiæ, quibus administratio uerbi & Sacramentorum demandatur, rite institutos esse oportere, ex
Domini

DE ORDINE ECCLESIASTICO.

Domini & Apostolorum præscripto. Vtq; ad hoc munus obeundum uocentur ex plebe pia & fidelis, uiri pleni fide & inculpati, docti naq; habentes ad hoc ministerium necessaria. Præterea uitæ consuetudinem honestâ, atq; ut hi probentur prius, tum demum a senioribus facta præcatione, per manuum impositionem ad hoc munus, in cætu confirmantur. Hebræos quinto: Omnis Pontifex ex hominibus assumitur. Et ad Titum scribens Paulus ac Timoth. quoq; ordinationis huiusmodi normamq; tradit: Tu igitur fili mi, fortis esto in gratia, quæ est per Christum Iesum, & in his quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui erunt idonei, ut alios quoq; doceant.

Quare apud nos sacerdotis officio fungi, nemini sane permittitur, nisi is, ut decet, uocatus, & secundum huiusmodi præcepta institutus fuerit. E uestigio eorum qui sic ad ministerium ecclesiæ allekti sunt, partes esse docent, diligentem curam animarum ipsius creditarum gerere, illisq; Euangelij uerbum & Sacramenta, iuxta Christi institutionem fideliter ministrare, ac præbere sese exemplum bonum ad imitandum omnibus, pro illis Deum, ut a peccatis & erroribus liberentur, deprecari. Et quæ illius uoluntas sit in omnibus, per scripturas exquirere. Prima Petri quinto: Pascite eum, qui in uobis est gregem Christi

DE ORDINE ECCLESIASTICO. 31

Christi, curam eius agentes, non ex necessitate, sed ultrò, non turpis lucri studio, sed animo per se propenso. Et Paulus: At tu uigila in omnibus, obdura in afflictionibus, opus perage Euangelistæ, ministerium tuum ad plenum probatum reddito. Iterum: Esto igitur forma fidelium, in sermone, in conuersatione, in dilectione, in spiritu, in fide, in puritate, donec uenero, attende lectioni, exhortationi, doctrinæ, ne neglexeris quod in te est donum, quod datum est tibi per prophetiam, cum impositione manuum, auctoritate sacerdotij, hæc exerce, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit in omnibus, attende tibi ipsi, & doctrinæ, persiste in his, nam id si feceris, te ipsum seruabis, & eos qui te audierint.

Cæterum docent, ut officio Ecclesiasticæ administrationis fungentes, eam doctrinam in Ecclesia teneant, quæ nihil a sacris canonibus deflectat, eamq; unanimiter omnes eodemq; spiritu profiteantur. Secundæ Timoth. primo: Formam habeto sanorum sermonum, quos à me audiuisti, cum fide & charitate, quæ est in Christo Iesu, &c. Ac iterum: Renuncies quibusdam, ne diuersam sequantur doctrinam.

Insuper docent, ne ulli qui ecclesijs præficiuntur, quæq; supplicio, ut aut minis per se, per alios uel ad fidem cogant, nec dominentur Ecclesiæ, aut in fidem dominium exercent.

DE ORDINE ECCLESIASTICO.

ceant. Mathei 20. Scitis quod Principes gentium dominantur illis, & qui magni sunt, potentiam exercent in eos, non ita erit inter uos, sed quicumque inter uos uoluerit magnus fieri, &c. Et Petrus, non tanquam dominantes in hæreditatem, sed sitis forma gregis. Rursum Paulus: Non quòd dominemur uobis ratione fidei, sed adiutores sumus uestri gaudij in Domino.

Debent autem ecclesiæ ministerio admoti, iuxta quòd Paulus ad Timotheum & Titum præscribit, malos & aduersantes ueritati, patienter ferre, nitique, ut scripturarum testimonijs eos conuincant, Christoque lucra faciant.

*Sancti dicitur
sunt uocati* Docent etiam, ut Sacerdotes negotijs secularibus non occupentur, præsertim uero, ut ab statu coniugij liberi sint, quo aptiores sint & expeditiores ad seruiendum proximi commodis & ecclesiæ. Etenim coniugium multa secum adfert impedimenta, quæ multos, quò minus bene respondeant suæ uocationi, remorantur. Proinde nostri idoneos magis, habilioresque ad Ministerium ecclesiæ existimant cœlibes, si quibus tamen hoc peculiare donum à Deo datum fuerit.

Non quòd Sacerdotes peccare putent, si matrimonium contrahant, si id moneat necessitas, sintue ad hoc aliæ iustæ rationes. Nam & Paulus aperte docet, ad ecclesiastica munia tractanda, unius uxoris uiros eligendos esse.

Nec

DE ORDINE ECCLESIASTICO. 32

Nec ita inique iudicant, quin honestum ac legitimum coniugium, multis nominibus præferant, impurissimo quorundam cœlibatui, qui in manifesta turpitudine uiuunt, uentri ac scortationibus dediti: In professo enim illud Pauli est: Melius est nubere quàm uri: nam ob huiusmodi flagitia, tam fœdæ ac nefariæ libidinis, quæ multi exercent, non sacerdotes modò, sed quisquis alius etiam, citra personarum respectum, merito à comunione ecclesiæ exigì debet.

Nec non docent, quòd tota plebs ac populus, his qui ecclesijs præficiuntur, ultro subiici & parere debet, ac in his, quæ ad salutem spectant, ab illis dirigi, eosq; honore afficere. Lucæ decimo: Qui uos audit, me audit, & qui uos recipit me recipit. Et Apostolus: Parete his quæ præsumunt uobis, & cõcedite: Siquidem illi uigilant pro animabus uestris. Rursum: Qui bene præsumunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in sermone & doctrina.

Hinc quoq; docent, Ad uictum pertinencia, illis prospicienda suppeditandaq; esse, ut Paulus ait, Dominus ordinauit, ut qui Euangelium annunciant, ex Euangelio uiuant.

Item docent ut qui possunt, & non perinde labore multo, in negotijs populi occupantur, nec alio aliquo modo impediti sunt, ipsi sibi suis manib. uictum parent, ne alijs onerati sint, neu etiam otientur & desidēs sint. Nam

DE ORDINE ECCLESIASTICO.

& otium se uiciosum est, & ne oneri ecclesiæ sint: in hoc Pauli exemplum sequentes. Actorum 20. Meminisse oportet uerborum Domini Iesu, quoniam ipse dixit, Beatius est dare quàm accipere.

Si uero cōtingat apud nos, quempiam ex ordine sacerdotum in crimen aliquot, aut errorem prolabi, aut sui officij esse negligentiorum, is principio paterne admonetur. Deinde fraterna castigatione corripitur, quasi pertinax esse, & fratrum ac totius ecclesiæ monita contemnere pertendat, is primum omni ecclesiastico ministerio & functione priuatur, postea etiam ab ipsius ecclesiæ communione excluditur, tanquā seruus inutilis, membrum putridum, ramus arefactus, sal infatuatum. De quò Dominus ait: Ad nihil ualere ultra, nisi ut proijciatur foras. Et Paulus ad Timoth. capite quinto, Peccantes (nempe sacerdotes) coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant.

Item docent, ut populus erga huiusmodi sacerdotes erroneos, sectarios, facinorosos ac impoenitentes, autoritate ecclesiæ excommunicatos sic se gerat, quemadmodum scriptura præcipit: Cauete uobis à Pseudoprophetis, qui ueniunt ad uos in uestitu ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos. Et Paulus Roma. decimo sexto: Obsecro autem uos fratres, ut consideretis eos, qui dissidia & offendi-

cula

cula contra doctrinam, quam uos didicistis, gignunt, & declinetis ab illis. Nam qui eius modi sunt, Domino Iesu Christo non seruiunt, &c.

De Verbo Dei,
Artic. X.

DEinde docent, quòd uerbi Dei seu Euangelij prædicatio, est ministerium à Christo institutum & præceptum. Matthei ultimo: Ite in mundum uniuersum, & prædicare Euangelium omni creaturæ. Item Petrus actor. 10. Præcepit nobis Dominus, ut prædicaremus.

Et hæc administratio uerbi apud nostros principalis habetur, omniumq; maxime fit, ut quæ plus ad salutem conferat ac necessaria sit, quàm Sacramenta ipsa. Vt Paulus ait: Non misit me Christus ut baptisarem, sed ut euangelizarem, nempe præcipue ac primo: Per ipsum namq; Euangelium, eiusq; prædicationem, fides, intus eam spiritu Dei suggerente, acquiritur, Sensus deinde ac uoluntas eius Christi, circa Sacramenta, & res alias, quæ ad salutem faciunt, cernitur.

Docent etiam, tenere discrimen inter uim Legis & Euangelij, quòd illud quidem sit administratio mortis. Hoc autem admini-

DE SACRAMENTIS.

stratio uitæ & gloriæ per Christum. Secundæ Corinthiorum tertio : Litera occidit, spiritus autem uiuificat . Et Ioannis sexto : Verba quæ loquor uobis, spiritus & uita sunt.

Concedunt insuper, quòd ueram fidem nemo adsequi potest, nisi uerbum Dei audiat. iuxta illud Pauli : Fides ex auditu, auditus uero per uerbum Dei. Et iterum : Quomodo autem credent in eum, de quo non audierunt . Igitur nostri omnem operam nauant, ut uerbum Euangelij, impermixtum humanis traditionibus, in ecclesia doceant ac prædicent. Proinde ipsa Euangelia, nec non alias scripturas, lingua uulgarì in templis legunt: ac ita demum poculo interpretantur, & ferias ac statos dies habent iuxta ueterem morem, quibus ad audiendum, omnes conueniant.

De Sacramentis, Artic. XI.

DOcent in primis, Sacramenta per Christum instituta, ad salutem necessaria esse, quorum beneficio fideles, meritorum Christi participes redduntur consortesque fiunt. Si quis autem studio ea contempserit, aut non digne estimarit, aut ihs quocumque modo alio, quam uoluntas & præceptum Christi est, utatur,

utatur, eum grauius in illorum authorem, Christum, peccare dicunt.

Si uero usu ueniat, ut quispiam uere cupiat, iuxta mentem & mandatum Christi, Sacramentis communicare, sed tamen re aliqua impeditus, carcere, ægitudine aut captiuus, ad alias gentes abductus, uel ab inimicis hostibusque fidei oppressus, &c. tam salutaris sui uoti compos fieri nequeat, Hunc sic stantibus rebus, si modo pure integreque Evangelio credat, per solam Christi fidem, haud dubie seruatum iri.

Docent deinde, quòd Sacramenta per se, uel ut quidam dicunt, ex opere operato, his qui prius bono motu non sunt præditi, & incus per Spiritum sanctum uiuificati, non conferunt gratiam, nec fidem illam iustificantem, quæ mentem hominis Deo per omnia obsequentem, fidentem ac morigerum reddit, largiuntur. Præcedere enim fidem oportuit (de adultis loquimur) quæ hominẽ per Spiritum sanctum uiuificet, & cordi bonos motus inijciat: Sine fide enim, nec salus nec iustitia est, nec ulli Sacramenta prosunt.

Huius quidem rei, in sacris literis, aperta nobis extant testimonia, præsertim autem in Iuda Ischariote, qui ab ipso Christo Sacramenta acceperat, & sacerdotij cõcionatorisque munere functus est. Iridem in Anania & Zaphira eius uxore, ab Apostolis Baptismi

DE BAPTISMO.

Iauacro tinctis, & ut credere fas est, Coena quoque Dominica usis, Qui tamen in colligatione malitiæ & nequitiae, & mendatio in spiritum sanctum permansere, nec Sacramenta ab eis, malum hoc amolita sunt, neque fidem uiuificam, quæ securam tranquillamque conscientiam, & cor Deo auscultans ac subditum reddit, illis donarunt. Perinde ac circumcisio & sacrificia legis eam fidem, quæ & iustificat & uiuificat, non conferebant.

In hac sententia Paulus est, Romanis scribens, capite quarto, Abraham in exemplum adducens, quem cum adhuc in præputio esset, iam tum eum iusticiam fidei habuisse astruit. Et de populo Israelitico alibi dicit, quod similiter baptisati erant, eandem escam spirituales pariter comedebant, eundemque potum spirituales bibebant: Attamen plures illorum non approbavit Deus, sed ab eo reiecti & prostrati sunt in deserto.

Enimvero, si quis indigne ad Sacramenta accesserit, non is per ea dignus aut mundus redditur, sed inde sibi tantum peccatum maius & damnationem accersit. Hoc clare Paulus ostendit: Quisquis (inquiens) ederit panem hunc, aut biberit de poculo Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. Et iterum: Iudicium sibi ipsi edit & bibit, non iudicans corpus Domini.

Docent præterea hic nostri, Sacramenta ex Christi instituto, suam perpetuo retinere efficaciam

efficaciam, testificandi uidelicet & confir-
 mandi: Dignis quidem præsentem gratiam
 & salutem, indignis autem peccatum &
 condemnationem, seu illa per bonos, seu per
 indignos & malos hypocritas, & occulte
 impios administrantur. Et donec huiusmodi
 hypocrite suis flagitijs ac sceleribus pro dan-
 tur, ut iuxta morem ac ritum ecclesiæ argui
 possint. Et si contumaces tandem fuerint, à
 consortio eius exigantur, Sacramenta per
 ipsos administrata, si modo iuxta mentem
 ac institutionem Christi administrantur, sunt
 recipienda: Non enim Sacramenta propter
 exhibentem illa, qualis qualis sit, neque ob eum
 qui ea suscipit, sed propter ordinationem &
 mandatum Christi sunt efficacia.

De Baptismo.
 Artic. XII.

DOcent item, quòd Baptismus sit salu-
 taris administratio, à Christo instituta,
 & Euangelio adiecta, per quem ipse Eccle-
 siam suam purificat, emundat & sanctificat, in
 morte et sanguine suo, ut Paulus dicit: Chris-
 dus dilexit Ecclesiam, & semetipsum exposuit
 pro ea, ut illam sanctificaret, mundatam
 lauacro aquæ per uerbum. Et hanc de Bap-
 tismo fidem, solitantum nostri Ecclesiastæ in
 Regno Bohemiæ ac Marchionatu Morauicæ
 F 4 scripturis,

DE BAPTISMO.

scripturis ab his uindicarint, qui credunt, confitentur ac scribunt, Baptismum, sordes tantum corporis abstergere, animæ autem in salutem nihil prodesse.

Item docent, Pueros in salutē baptifandos esse, Christoq; consecrandos, iuxta eius uerbum: Sinite pueros ad me uenire, ne prohibete illos, talium est enim regnum Dei. Nostri itaq; his Domini uerbis inpxi, pueros in nomine sanctæ Trinitatis baptifant. Etenim uniuersalis est locus: Docete omnes gentes, baptifantes eos in nomine patris & filij, & spiritus sancti. Nec deinceps eos rebaptifant, nec rebaptifarunt unquam.

Et si olim eos rebaptifarint, qui ex alijs, Ecclesijs nostris ascribi petissent. At neq; hūc rebaptifandi morem illi inuexerunt. Sed cū in causa fidei ac religionis aduersus Bohemos, armis Romani decertarent, amborūq; Ecclesijs præfecti scripturis contenderent ac ijs utriq; alteros erroris astringerent, post multa uicissim in se iacta cōuicia, res tandem eò deducta est, ut sese, tum sacerdotio, tum Sacramentis, atq; adeo toto plane Christianismo exuerent. Tum per loca alijs aliorum Baptismum repetebant, perstantibus istis in summo odio, cum professionis nostræ maiores, iam tum ab eis segregati, peculiarem suam seorsum haberent congregationem, & Sacramenta administrarent, omnes Ecclesijs suis ad censeri uolentes, rebaptifabant. Insignes

nes multas ad hoc habentes causas ac occasiones, non à præsentibus modo id temporis, sed etiam à ueteribus plerisque summæ auctoritatis, pietatis ac eruditionis uiris, præbitas: Præsertim uero à diuo Cypriano Martyre Christi, tum ab alijs quæ & non paucis, qui illius causæ patrocinebantur Episcopis, qui omnes in Africa rebaptisabant, scripturis (ut ipsis uidebatur) probantes, ab hæreticis baptisatos, rebaptisandos esse.

Is autem rebaptisandi modus, hucusque in Ecclesijs nostris extitit, donec certior eius rei intelligentia non accessit. Posteaquam uero Dei benignitate progressu temporis, ueritatis lumē nostris clarius illuxit, ipsique scripturam diligentius excussissent, adiuti etiam doctorum uirorum quorundam ope, Rebaptisatum hunc, nihil Ecclesiæ opus esse compererunt: Ideoque continuo eum, omnium calculis tolli curarunt. Abrogata itaque est unanimes omnium nostratum consensus, iteratio illa Baptismi, nec usquam iam apud nos reuocatur Baptismus. Tametsi sacerdotes quidam, quos & Bohemiæ & Romanæ partis uocant, ut olim, ita nunc quoque, nostros rebaptisent, parentibus plærumque inuitis ac reclamantibus.

Quidam præterea coniugia nostrorum dirimunt ac rursus copulant, & uideò etiam homines cogunt: sed iuste mala hæc nobis irrogentur nec ne, Deo ipsi bonisque omnibus,

DE COENA DOMINI.

nolentes malum malo pensare, iudicandum relinquimus.

Docent etiam nostri, quòd quisquis Baptisma susceperit, Christoq; per id in mortem eius consepultus fuerit, ut is deinceps in nouitate uitæ ambulet, &c. Verum si ex Euangelij prædicatione, nec certam in Deum fiduciam, nec erga eos omnes, qui regenerationis lauacro Christo inferuntur, charitatem consequatur, nec digne sua uocatione ambulet, studiose seduloq; curans placere Deo, nec in eo etiam uno, spem uitæ æternæ collocet, is equidem Baptismi gratiam ac sanctissimæ Trinitatis nomen, quod super eum inuocatum est, inuanū se suscepisse testatur. Quod Deum olim grauiter ulturum esse, scriptura comminatur.

De Cœna Domini, Articulus XIII.

Dominicam Cœnam, seu Sacramentum Eucharistiæ, ministerium esse à Christo institutum, deinde Apostolis, & per hos eius gratia & bonitate, toti Ecclesiæ ad communem omnium usum, salutemq; exhibitum docent. Quemadmodum Euangelistæ testantur, & Apostolus, cuius uerba uniuersa recinit Ecclesia: Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi uobis,

uobis, quoniam Dominus Iesus, in ea nocte qua traditus est, accepit panem, &c. Et aliquanto inferius: Itaque Fratres mei, cum conuenitis ad manducandum (hanc uidelicet Coenam) alius alium expectate.

Item, & hic corde credendum, ac ore confitendum docent, panem Coenae dominicae uerum corpus Christi esse, quod pro nobis traditum est. Calicemq; uerum sanguinem eius, qui pro nobis in remissionem peccatorum fusus est, ut Christus Dominus aperte dicit: Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus, &c.

Docent etiam, quod his Christi uerbis, quibus ipse panem corpus suum, & uinum speciatim sanguinem suum esse pronuntiat, nemo de suo quidquam affingat, admisceat aut detrahat, sed simpliciter his Christi uerbis, neque ad dexteram neq; ad sinistram declinando credat.

Horum uerborum, dum à quibusdam in Regno Bohemiae & Marchionatu Morauiae, simplex ac germanus sensus oppugnaretur, silerentq; hi, quorum intererat, id scripturarum autoritate tueri ac uindicare. Nostri tantum prodire, & scripturis euiscerunt, ut simpliciter his Christi uerbis fides habeatur: atq; ob id multorum calumnias, ronchos, sannas, obrectationes, apertaq; conuicia sustinent.

DE COENÁ DOMINI.

Est autem duplex aduersariorum genus, qui nostratibus semper hæreticum nomen obijciunt: Quidam enim eorum confessioni, quam tamen candide ac sincere reddunt, nec itidem doctrinæ, cui etsi cum ipsis nihil conueniat, ab scripturis tamen in ea nihil dissentit, non credentes, ferunt nostros multa secus ac intus sentiāt, uerbis eloqui. Præterea etiam blasphemos esse in Sacramentum corporis & sanguinis Domini. At uetus hæc sacerdotum calumnia est, qua illi nostros, Christiano nomine apud uulgus spoliare conantur. Sed hanc nostri iam pridem refellerunt, ac nunquam non refellere parati sunt, et multorum indubitabili fide ac firmissimis argumentis ostenderunt, se nunquam, quales eos aduersarij faciunt, fuisse, esse, nec, Deo uolente, futuros.

Sed quis bonus de quopiam aduersarijs credat? Et nos cum in fratrum doctrina ac religione exploratissima quæq; habeamus, nihil horum de quibus accusantur, nisi malorum fraudes & dolos reperimus: Quin & hoc omnibus constat, eos in multos, ueritati & Sacramentis aduersantes, sepius scripsisse.

Quidãrursus phanatici spiritus, in uerbis Christi non manentes, hanc in nostris sacrae Synaxeos confessionem defensionemq; summo odio prosequuntur: Panem namq; & calicem coenæ, quam hic cum Paulo Dominicam uocamus, uerum Christi corpus & sanguinem

Lutherano
et cōfessio
stata

fanguinem esse pernegant. Atq; hi nostros, quibus cœperunt conuictiōs, indefinenter perfundunt. Eos propter hanc Cœnæ Domini fidem ac confessionem, papismi feces, ac bestię caractere signatos, Idololatrias, Antichristos, nunc meretricem illam, de qua Iohannes in Apocalypsi uaticinatur, & si quo grauiori nomine possunt, appellantes. Et hoc genus maledictis ac blasphemis eos criminari non cessant. Hęc omnia nostri, Euangelij gratia, quod pro inimicis etiam deprecari iubent, patienter sufferunt.

Docent ad hæc, in huius Sacramenti administratione nihil aliud faciendum esse, nisi quod his clarissimis Christi uerbis ostensum & præceptum est, Qui discipulis panem præbens, ait: Accipite, comedite, Hoc est corpus meum. Et accepto poculo, gratias egit ac dixit: Bibite ex hoc omnes, Hic est enim sanguis meus, noui testamenti, qui pro multis effunditur, in remissionem peccatorum, Ac ita iuxta hoc Domini præceptū docent, corpus & sanguinem eius, promiscue ab omnibus, sub utraq; specie, quemadmodum ab eo seorsum & per se instituta & ordinata est, & primitiua etiam ecclesia, hoc integro Sacramentouisa est, sumi oportere. Quod si quis temerario ausu, contra hanc Christi institutionem quidpiam facere attentarit, is in Christum eius autorem, ipsiusq; uoluntatem scripturæ uerbis expressam, peccat.

Insuper

DE COENA DOMINI.

Insuper, Sacramentum hoc, cum animi puritate, reuerentia ac fide, percipiendum docent, nec non imprimis & sui ipsius probatione, quæ ut hic hominibus necessaria & utilissima est, ita & Christo gratissima. Vt in ueteri ecclesia Paulus docuit: Probet autem, inquit, seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: Nam qui edit aut bibit indigne, iudicium sibi ipsi edit & bibit, nõ dñificans corpus Domini. Et alibi: Vos ipsos tentate, num sitis in fide, Vos ipsos probate, an non cognoscitis uosmet ipsos, q̄ Iesus Christus in uobis est? Nisi sicubi reprobis estis. Qui uero non prius in se descendit, nec secum ante reputarit, qua fide, quoue animo ad hoc Sacramentum accedat, is Sacramentum ipsum contumelia afficit, totamq̄ hanc Christi ordinationem contemnit. Proinde qui ecclesijs præsumunt apud nos, neminem ad hoc Sacramentum admittunt, nisi quantum in eo est, se ante probet & excutiat, seq̄ erga Sacramentum hoc, reuerentia gerat.

Vbi uero sacræ huius Cœnæ communio fieri debet, iuxta ueteris ecclesiæ morem, de Christo ac morte eius, de gratia salutisq̄ per fidem, interueniente illius sanguine cunctis oblata, de immensis bonis, quæ per fiduciam mortis ac sanguinis sui, ipse incredulis operatur, cõcio fit. Et simul deinde cum toto cõctu populì preces fiunt, Mis-

nistri

DE POTESTATE ECCLSIASTICA. 39

nistri uero dominicæ Coenæ uerba referent
tes, plebem ipsam ad hanc fidem hortantur,
ut corporis Christi præsentiam adesse crea-
dant. Et procumbentibus interim in genua
distribuunt. Plebs autem ipsa cum gratiarū
actione sumit, in hymnis & canticis spiritua-
libus, beneficia Dei recolens, totam se in hoc
impendit ac exerit, ut iuxta Christi uerbum
hoc faciat, in eius commemorationem.
Quod equidem sic Paulus interpretatur:
Quotiescunq; comederitis panem hunc,
& de poculo biberitis, mortem Domini an-
nunciabitis donec uenerit.

De potestate Ecclesiastica, seu de Clauibus.

Articulus XIII.

EThic docent, ut credatur Clauis à Chri-
sto ecclesiæ tradita esse, de quibus ipse
ad Petrum pro omnibus ait. Tibi dabo
Clauis Regni cœlorum: Has autem esse
administrationem Christi, ecclesiæ eiusq;
Ministris traditam, quæ in ea ad præsentem
usq; diem perseverat, nec finem acceptura
est ante mundi consumptionem.

Huius administrationis munus & auto-
ritas, ex Christi mandato & officio, ut di-
uinæ referunt literæ, est, in ecclesia sceles-
rosos

DE POTESTATE ECCLSIASTICA.

rosos & impœnientes corrigere ac ligare, eisq; regnum cœlorum claudere, hoc est, a Christo ecclesiæq; usu & participatione excludere. Et è contra uere pœnientes absoluerè, in conscientia tranquillos reddere, in spe certa salutis ac fide collocare, sicq; eis regnũ cœlorum aperire, & aduersus omnes tentationes ac illius hostis assaultus, terriculamenta & præstigia instruere ac roborare. Id uero nõ sua potestate & arbitrio, sed tanquam dispensatores Mysteriorũ Dei, ministri ac serui Christi auctoritate, eius uerbo & Sacramentis facere debent.

Munus namq; illis ac officium suũ committens Dominus, ita ait Ioannis capite 20. Sicut misit me pater, ita & ego mitto uos: Accipite Spiritum sanctum, quorumcunq; remiseritis peccata, remittentur eis, quorumcunq; retinueritis, retenta sunt. Et hic clauium usus ac auctoritas, in incestu illo Corinthi declarata est: Quoniam Paulus ipse, interdicto Domini, una illic cum ecclesia excommunicauit, ac Sathanæ tradidit, qui hoc scelus admiserat. Rursus ubi Dei beneficio resipuisset, absoluit, & in ecclesiæ Sacramentorumq; communionem recepit. Hoc itaq; pacto ei regnum cœlorum reclusit.

Docent item, quòd clauis Domini seu hæc clauium administratio & potestas, primo præfectis & ministris Ecclesiæ, deinde etiam cuiq; Christiano cœtui, ut maxime pauci in

DE TRADITIONIBVS HVMANIS. 40

eo fuerint, concessa & tradita est, ut Domini
uerba clare testantur: Amen dico uobis, quæ-
cuncq; alligaueritis super terram, erunt ligata
in cælo, ubi enim sunt duo uel tres cõgregati
in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Post hæc docent, quòd quisquis his clauis
bus, quoties opus habuerit, per sacerdotem
ecclesiæ, cui ascriptus est, utatur, tã certo sibi
credat, uirtute clauis remitti peccata, quam
si à presente Domino absolutionem acciperet,
cum sacerdos Domini officium gerat, & ab
eo hanc auctoritatem traditam habeat, quem
admodum ipse in Ioanne dicit: Quorumcuncq;
remiseritis peccata, &c. Ac iterum: Qui uos
audit, me audit. Rursum: Qui uos accipit,
me accipit, & qui uos spernit, me spernit.

Admonent etiã, ut qui in ecclesiæ ministerio
sunt, his clauis duntaxat iuxta ordinati-
onem et uoluntatem Christi, uerbo eius retea-
ctam, nõ autem, ut ipsis collibitum fuerit, ex
propensione animi sui, utantur, ne prophetis
cum illud compleatur in eis: At nunc ad uos
mandatum hoc õ sacerdotes, si uolueritis
ponere super cor, ut detis gloriam nomini
meo, ait Dominus exercituum, Mittam in
uos ægestatem, & maledicam benedictionis
bus uestris, & maledicam illis, &c.

De Traditionibus humanis.

Artic. XV.

G Humanas

DE TRADITIONIBVS HVMANIS.

HVmanas traditiones, ritus & consuetudines, quæ nihil pietate aduersantur, in publicis conuentibus seruandas docent. Quemadmodum monet Apostolus, omnia decenter (in ecclesia uidelicet) & secundum ordinem fiant. Alibi: State & tenete institutiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram.

Verum huiusmodi traditiones, ritus aut ceremonias, quæ Christi gloriam, atq; adeo gratiam obscurant, plebem à ueritate & fide abducunt ac retrahunt, diuinis præceptis æquantur aut, præferuntur, aut earum nomine, si quis illa transgreditur, uerbi Dei syncerum usum relinquat, uitari & reijci docent. Scribas enim ac Phariseos, harum traditionum obseruantes, dure arguit Dominus apud Marcum cap. 7. Bene uaticinatus est Esaias de uobis hypocritis, sicut scriptum est, Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me, in uanum autem me colunt, docentes doctrinas, præcepta hominum. Nã omisso præcepto Dei, teneris constitutiones hominum.

Et Paulus etiam huiusmodi traditiones cauere uult. Col. 2. Videte ne quis sit, qui uos depredeatur per philosophiam & inanem deceptionem, iuxta constitutionem hominum, iuxta elementa mundi, et non iuxta Christum. Hoc equidem & Canones tradunt dist. 8. præsertim autem 11. cap. Consuetudinem,
Vbi

DE TRADITIONIBVS HVMANIS. 41

Vbi sic scriptum legitimus. Consuetudinem laudamus eam tamen, quæ contra fidem catholicã nihil usurpare dinoscitur. Quamobrem nostri eos ritus tantum et traditiones, quæ fidem, cultum Dei, aliãq; bona inter fideles prouehunt, aluntq; concordiam & pacem in populo conciliant & retinent, ac pietatiam & harmoniam quandam constituunt, quoscunq; tandem autores habeant. Synodum, Pontificem, Episcopum aut aliũ quemuis, seruandas docent. Nulli siquidem in illarum autoribus offendi debent, quo minus, si nihil habent incommodi, eas obseruent.

Summe tamen cauendũ est, ne nos à grauioribus, magisq; principalibus rebus abstrahant: Etenim per omnia humanis diuina præferenda sunt. Ad hæc enim præcipue referendus est animus, nihil interim morantes traditiones, si quid impietati ancillentur. Nã & Iudeorum primores, qui suis traditionibus diuina præcepta posthabebant, Christus sic in Euangelio increpat: Reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudiciũ & misericordiam ac fidem, hæc oportuit facere, & illa non omittere. Et quidem multi hodie apud nos ueteres ritus Ecclesiastici adhuc retinentur, utpote ieiunia quædam, condictæ ac præstitutæ feriæ, quibus ut sacris intersit populus conueniat. Matutinæ & uespertinæ precationes, Dies Dominicus, Festi dies Christi, Natiuitatis, Passionis, Resurrecti-

DE TRADITIONIBVS HVMANIS.

onis, &c. Præterea Sanctorum memoriæ celebrantur, ut beatissimæ Virginis, Apostolorum, & aliorum item, sed eorum præsertim, quorum scriptura meminit.

Hæc autē omnia apud nos, uerbi et cultus diuini gratia fiunt. Quamq̄ etiam nostri, non omniū ritus ac mores seruant, quod neq̄ fieri potest, neq̄ ut ubi ubi in omnibus ecclesijs idem ritus et ceremoniæ seruentur, necessariū est. Nullo tamen bono pioq̄ ritui aduersantur, nec aduersari animus est. Etsi huiusmodi ritus nonnulli, nō perinde necessarij uideantur, modo tamen nihil obsint pietati, nec quicquā fidei, quæ una & iustificat & beatos reddit, detrahant, non reijciendos putant.

Itidem docent, q̄ multis traditionibus, ut olim sub Mose, non est grauanda ecclesia. Nā id & Apostoli fieri uetuerunt, ut ad quosdā, obseruationem legalium urgentes, Petrus in actis dixit: Quid tentatis Deum, ut imponatur iugum super ceruices discipulorū? quod neq̄ patres nostri, neq̄ nos portare potuimus. Et alicubi Paulus: Videte inquit, ne iugo seruitutis implicemini.

Christus quoq̄ traditionū mole onerantis bus populum, seuerius interminatus est, dicens: Et uobis legisperitis, uæ, quia oneratis homines oneribus, quæ portare nō possunt.

Ad hæc docent, Humanas traditiones pro inuiolabilibus ac æternis legibus, nō haberi oportere. Verum quemadmodum certis ac iustis

DE TRADITIONIBVS HVMANIS. 42

Iustis causis feruntur, ita etiam alijs causis ac rebus exortis, et diuersum monentibus, liceat eas absq; peccato uiolare: etenim Apostoli traditiones seniorum transgrediebantur, cū illotis manibus edebant panem, nec iterum cum ceteris ieiunabant, at utrobicq; tamen, cū excusentur à Christo, sine peccato erant. Ac rursum in primitiua ecclesia Apostoli, cum alijs sanctis unanimiter congregati, per Spiritum sanctū, ut fideles se ab idolothyis, sanguine & suffocato abstinerent, decreuerunt. Postea autem cessantibus ijs, ob quæ id tum sanciebatur, cessat etiam & præceptum.

Docent deinceps, ne obceremoniarū, consuetudinum & ritūū discrimina, quæ in uarijs ecclesijs inter Christianos uidere est, nec reclamant aut officiūt pietati, alijs in alijs offendantur, aut se uicissim cōtemnant, oderint & persequantur. Ne uetiā sectas aut seditiones excitantes, se ab ecclesiæ unitate alienent & distrahant, cum nuncq; in ecclesijs eadem fuerint, nec nunc quoq; sint. Quod quidem etiā, & patrū Decreta palam ostendunt, Dist. 12. capite scit. Scit sancta Romana ecclesia, quòd nihil obsunt saluti credentium, diuersæ pro loco & tempore consuetudines, si illis Canonica non obstat autoritas. Cuiq; autem in ecclesia ad pacem conscientiae suffecerit, si uno, omnes Christi fideles, spiritu præditi sint, hoc est, si in doctrina & fide cōsentiant. Qui enim Spiritū Christi non habet, ut Apostolus dicit,

DE POTESTATE SECVLARI.

hic non est eius. Qualescunq; tandem ritus, ceremonias aut traditiones obseruet.

Qui ergo sunt Christi tanquam unius corporis membra, se inuicem fouere ac iuuare debent, & sufferre per charitatem, citraquam, ut Paulus ait, nihil, quod in salutem cuiuspiam cessurum sit, effici potest.

De potestate seculari. Artic. XVI.

DOcetur hic apud nos iuxta scripturas, quod sublimior potestas seu Magistratus secularis, Dei ordinatio sit, ut in his, quæ politica et temporaria sunt, populus regatur. De hoc illustris est Pauli locus: Non enim est potestas nisi à Deo, quæ uero sunt potestates, à Deo ordinatæ sunt.

Docent ad hæc, ut qui in potestate sunt, publico munere magistratucq; funguntur, quemcunq; gradum teneant, se non suū, sed Dei opus agere sciant, quodq; is eorum aliorumq; Dominus & Rex summus sit, cui etiā, quod dispensationis suæ rationem in supremo die reddituri sunt, meminisse oportet. Et hæc sententia multis uerbis apud Philonem, tum alias quoq; tractatur, monentq; , ut Magistratus loci huius Psaltæ subinde recordentur. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino

in

DE POTESTATE SECVLARI 43

In timore, et exultate eicum tremore, Apprehendite disciplinam, seu osculamini filium, Christum uidelicet, Regem omnium & iudicem summū, cū affectu, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de uia, cū exarserit in breui ira eius, Beati oēs, qui confidunt in eo.

Insuper eos qui Magistratū gerunt, beneficos esse hominib. oportere docent. Vt ipse Dominus ait: Qui in alios potestatē habent, benefici uocantur. Sunt autem Magistratuū partes ac munus, omnib. ex æquo ius dicere, in communem omniū usum, sine personarū acceptione, pacem et tranquillitatem publicā tueri ac procurare. De malis ac facinorosis, hāc interturbantibus, poenas sumere, aliosq; omnes, ab eorū ui & iniuriā uindicare. Certum est enim, Magistratus seruire Deo, eiusq; opera tractare, cū & Dñi uocentur: ideoq; ut eius uoluntatem faciant, adniti debent. Nam & Paulus, Magistratus Dei ministros appellat, & ad malorum uindictam, ad laudem uero bonorum positos esse dicit.

Docent quoq; uerbo Dei præcipi, ut omnes sublimioribus potestatibus per omnia subdantur, in his tamen, quæ Deo eiusq; uerbo non aduersantur, Primum uero Regiæ Maiestatī tuæ, deinde quibuscunq; alijs etiā, in eminentia & Magistratū constitutis, tum bonis, tū indignis ac malis. Vtq; illos cuncti eorū in locis ac ditionibus, aliasq; pro gradu & officio, suo quemq; honore afficiant &

DE CVLTV SANCTORVM.

reuerentur, omne debitum illis persoluant, cēsus ac tributa, ut quisq; tenetur, sic pendat.

Quod autem attinet ad cāsres, quæ animarum, fideiq; & salutis sunt, docent, Tantū Dei uerbo, ei usq; ministris audiendū esse, ut Christus ipse ait: Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.

Si quis autem ipsos, ad ea quæ in Deum sunt, cum uerboq; eius, quod in æternū manet, pugnant & reluctantur, cogere uelit, Apostolorum exemplo, qui sic Hierosolymis Magistratui responderunt, utendum docent. Obedire oportet, inquit illi, magis Deo quàm hominibus.

De hoc etiam & Patrū instituta extant, & habetur dist. 11. q. 2. cap. Si Dominus, E beato Hyeronimo. Si Dominus iubet ea quæ nō sunt contraria uel aduersa sacris scripturis, subiiciatur Domino seruus: sin autem contraria præceperit, magis obediat spiritus q̄ corporis Domino. Et infra: Si bonum est quod præcepit Imperator, iubentis exequere uoluntatem, sin malum, responde, Deo obedire oportet magis quàm hominibus.

De cultu Sanctorum.

Artic. XVII.

Initio docent, quòd post creatos homines nullus eorum unq; extitit, nec nunc quoq; est,

DE CVLTV SANCTORVM: 44

est, nec aliquando futurus est, qui suis uirib.
meritis, studijs & operibus, sanctus sit aut
iustus. Vt Moses scribit: Nullus apud te per
se innocens est. Et beatus Iob: Quid est ho-
mo, ut immaculatus sit, & iustus appareat
natus de muliere? Ecce, inter sanctos eius ne-
mo immutabilis, & cœli non sunt mundi in
conspetu eius, quanto magis inutilis homo
qui bibit, quasi aquam iniquitatem. Et ad
unum omnes nos natura, & à prima statim
origine peccatores esse, scripturis conuinci-
mur. Psal. 17. Omnes declinauerunt, simul
inutiles facti sunt, &c.

Quicquid autem in sanctis bonorum est,
Dei largitati & gratiæ acceptum ferendum
est: Nam quod sancti Deoq; grati sint, illis
circa omne meritum, diuinæ tantum uolun-
tatis sorte contingit. Etenim Deus ex mera et
inenarrabili gratia, diuiniq; bonitatis suæ
ab æterno, ad fruendam cū Christo gloriam,
quos uoluit, elegit, Qui redemptionem, iu-
sticiam & remissionem peccatorum, & propi-
tium Deū habent, per sanguinem Christi.
Cuius gratia per fidem in filios Dei, adopta-
ti sunt, sancti effecti, ab omni labe emundati,
bonis operib. ac uirtutibus, tanq; filij lucis
præditi, spiritu Dei ob signati, quiq; postq;
fidem, salutis cardinem, ad extremum usq;
uitæ firmam tenuerint, in cœlos tandem, ubi
sua Deus in eis dona coronat, recepti sunt.

Docent etiam, Sanctos aliquos à Deo, qui

DE CVLTV SANCTORVM.

omnia in omnes diuidit, ut melius uideret esse futurum, specialibus gratijs, dotibus ac uirtutibus, ad communem totius ecclesiæ profectum, præ alijs donatos esse. Ephes. 4. Idem dedit alios quidem Apostolos, alios uero Prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem pastores ac doctores, ad instaurationē sanctorum, in opus administrationis, in ædificationē corporis Christi, quod est ecclesia. Horum autem memoria in scripturis, in ecclesiæq; opera & fructus in hunc usq; diem permanent. Seorsum autem de beatissima Virgine matre Domini, ut scripturæ habent, credere ac confiteri oportere docent, quod ex Regia stirpe, de domo & familia Dauid progenita est, a Deo ante sæcula electa, inter mulieres, ut Angelus ad eā dixit: Benedicta, gratia & spiritu Dei plena, eoq; sanctificata, ut fieret mater seruatoris, qui cū filius Dei sit, in huius tamen utero, carnem nostram induit.

Hæc uirgo ante partum fuit, & uirgo post partū, quæ se ancillam Domini nominauit. Non minus tamen quàm cæteri, filij sui sanguine & merito gratuito, redempta est, & æternæ beatitudinis hæres facta, spiritus sancti templum seu habitaculum, huiusq; insignibus, donis, uirtutibus & gratijs prædita, Etenim Deus ei præ cæteris magnalia fecit, ideoq; huius festos dies ecclesiæ nostræ, ad Dei laudem & gloriam honorifice celebrant. Canticiones itempias de ea componunt, ac eas & priuatim,

DE CVLTV SANCTORVM 49

priuatim, atq; adeo publice in templis concinunt, in eaq; Deum laudant, & omnes ad eius fidei, uirtutumq; aliarum, uitæ ac operum imitationem hortantur: Nec non labores, quos Domini causa subiit, pie commemorant. Tum illam, ut optimæ uitæ exemplar, pro uirtuti sua æmulari student, Verborumq; eius haud quacq; immemores sunt: Beatissimam enim eam, cum tota ecclesia sanctorum ebuccinant, nec in his quicquam, ut uidere est, à scripturis receditur.

Insuper docent, Honorem & cultum Deo debitum, non esse ad sanctos, nec eorum imagines transferendum, ut in Esaia scribitur, Ego Dominus, hoc est nomen meum, gloriæ meam alteri non dabo, nec laudem meam sculptilibus. Docent autem, Sanctos hoc pacto honorandos, ut statis & præscriptis feriis ac temporibus, omnes eodem, ad uerbum Dei audiendum, & cultum Deo præstandum conuenientes, illorum memoriam celebrent, ac beneficia & dona, quæ Deus illis, & per illos ecclesiæ contulit, commemorent, recordenturq; fidei, uitæ & conuersationis illorum, quo ad ea imitandum excitentur, ut in omni opere bono, per uerbum Dei fructificent.

Ad hæc, ut de sanctis hæc recolentes, Deo pro tantis donis, quæ ipse pro sua inexhausta bonitate in eos effudit, gloriam dent, cum laude & gratiarū actione, pias cantiones de
 ipsis

DE CVLTV SANCTORVM.

ipsis psallant, & eorum instar uiuendum se mutuo hortentur, atq; ut in hac et futura uita, eorum consortes reddi possint, Deum deprecantur, nec in his omnibus quidquam à scripturis deflexum est. Heb. 13. Memores estote eorum, qui præsunt uobis, qui locuti sunt uobis sermonem Dei, quorum imitamini fidem, considerantes, qui fuerint exitus conuersationis illorum.

Item ut sciatur credaturq; docent, non de ijs sanctis tantum, qui superioribus seculis ante nos fuerunt, & his miseris exoluti, in beatam uitam accepti sunt, uerum etiam de ijs, qui nunc in mundo sunt. Omnes enim in Christum credentes, ubicunq; gentium agant, sancti sunt. Et hi omnes regenerationis lauacro abluti, interq; Dei filios ac hæredes adscensi sunt, fide in Christum gratis donati, iustificati, charitate in omnes flagrantes, fide Ecclesiæq; ministerio à peccatis emundantur. Christi corpori & sanguini communicant, ad bona opera ædenda, ad quæ conditi sunt, ut in eis ambulent, toti contendunt.

Hos equidē omnes, adhuc hic in uiuis agentes, & mortali carne indutos, diuinæ literæ sanctos appellant. 1. Pet. 2. Vos estis genus electum, & Regale sacerdotium, gens sancta, populus qui in lucrum accessit. Item Paulus 2. Corin. 13. Salutant uos omnes sancti. Et alibi: Salutate omnes qui præsunt uobis, & omnes sanctos, id est, fideles seu Christianos.
Hanc

Hanc ob rem docent, quod licet præ alijs Christianos omnes, malos etiam charitate complecti, eisq; cum alijs, tum in necessitate præsertim, auxiliaries manus præbere debeamus, ijs tamen maxime, qui eadem nobiscum doctrina & fide definiti sunt, eamq; factis exprimunt, quibuscumq; in rebus possumus. usui esse debemus. Eosq; cum Christianam ueritatem & doctrinam sectentur, in sancta & fraterna societate habendos, ac bene semper de illis sentiendum, honoreq; à quibus ut pro nobis orent, pietatis iure requirere licet, ob Christum, Christianæq; charitatis uinculum, adficiendos, eorumq; commodis & rebus consulendum docent. Nec non ut se quicq; illorum precibus commendent, scæpius hortantur.

Istos autem qui Christi nomen profitentur, uerum nequiter ac impie uiuant, aut falsa doctrina irretiti, errare se agnoscunt, quantum in unoquoq; situm est, humaniter corrigendos, & per charitatem sufferendos esse docent, Deumq; precandum, quo eos ad salutis uiam reuocet, ut Euangelium gloriæ Christi ornentur in omnibus.

De Ieiunijs.

Articulus XVIII.

I Ieiunia nostri cultum quendam externum in pijs esse, Deo soli exhibendum, eaq; pro personarum

DE IEIUNIIS.

personarum, gentium, locorum ac rerum ratione, à cunctis & unoquoque etiam citra superstitionem & hypocrisisin seruire docent. Nec sui huic Articulo defunt scripturæ loci, Sed è multis tantum hisunt. 2. Cor. 6. Comendemus nos ipsos, ut Dei ministri, &c. in ieiunijs. Et Christus Dominus: Tunc inquit ieiunabunt. Rursum alio in loco Paulus, ut uacetis ieiunio & precatiõni.

Docent deinde, non esse ieiunium in discrimine ciborum, sed in parco illorum sumptu, sobrietate, & temperantia, & sui corporis afflictione & humilitate coram Deo. Refert autem in totum, quo quis animo aut uoluntate ieiunet: Quod autem ieiunium salutare sit, Deo gratum & acceptum, docetur apud Math. cap. 6. Et Esa. 58.

An uero in cibus delectus aliquis habendus sit, unumquemque uerbis Christi dirigit monent, qui aduocatis ad se turbis, dixit: Audite & intelligite, non quod ingreditur in os, impurat hominem, sed quod egreditur ex ore, hoc impurum reddit hominem. Et Apostolus: Noui, inquit, & persuasum habeo, per Dominum Iesum, nihil esse commune per se, nisi ei qui existimat aliquid esse commune, illi commune est. Verum si propter cibum frater tuus contristatur, non iam secundum charitatem ambulas, ne cibo tuo illum perdas, pro quo Christus mortuus est: Non est enim regnum Dei cibus & potus, sed iusticia & pax, &

& gaudium per Spiritum sanctum.

Siquidem Christiana libertas eo usq; por-
rigitur, ut tamen infirmis fratribus scandalo
esse non debeat, Vt inibi rursus apud eun-
dem est. Omnia quidem pura, sed malum est
homini, qui per offendiculum uescitur. Item
alibi: Atq; esca nos nō commendat Deo, neq;
si comedamus, aliquid nobis superest, neq;
si non comedamus, quicquam nobis deest.

De Cœlibatu.
Articulus XIX.

AD Cœlibatum docent, neminem con-
gendum, aut ab eo retrahendum esse,
nam hunc Deus nulli præcepit aut uetuit,
sed in cuiusq; uoluntate & arbitrio, ut cœ-
lebs uiuat, aut matrimonium contrahat, res-
liquit.

Qui autem se Cœlibatui propter regnum
cœlorum addixerit, hunc rectius & tutius
facere dicunt, quàm si se coniugio inuoluat ac
implicet, iuxta quod ad Corinthios prioris,
cap. 7. Apostolus dicit: De uirginibus autem
præceptum Domini non habeo, consilium
tamen do, quod bonum est homini sic esse. Et
in calce capituli: Beatior est, si sic maneat, iux-
ta meam sententiam, Opinor autem, quod et
ipse spiritum Dei habeam.

Deinde docent, ne quis hoc cōsilio cœlibas
eum

DE COELIBATV.

rum eligat, ut sibi alijsue remissionem peccatorum, & uitam æternam per ipsum promereri putet. Nullus etenim cœlibatus, nec opus nostrum nobis hæc adfert, sed unius tantum Christi mors & gratia. Verum hoc nomine se astringere cœlibatui debet, qui ad eum idoneus est, quo commodius ac expeditius ipsi ecclesiæ, fratrumq; societati in rebus salutis inseruire queat, compertum habens, multa coniugatos incommoda commitari, si sic permanere possit, bene facit. De hoc etiam Paulus: Velim autem uos absq; sollicitudine esse, Qui cœlebs est, curat ea quæ sunt Domini. Ac rursus: Arbitror igitur hoc bonum esse, propter præsentem necessitatem. Et Dominus ipse commendat eos, qui se castrarint propter regnum Dei. Oportere autem docent, eos qui cœlibem uitam delegerunt, ad id summa ope, quod Apostolus habet, contendere ac niti, ut cum primis, bonis operibus præsent, ut sint sancti corpore & spiritu.

Docent præterea, ut qui se cœlibatui omnibus interim rebus, quibus uitæ castitas conseruari possit, diligenter diuq; expensis, consulto dedicarit, hoc animo, ut in ecclesia Dei, aliquo salutari ministerio fungatur, & fidem dederit Deo ecclesiæq; eius, se caste cœlibatum seruaturum, ideo, ut sit ad hoc Christi ecclesiæq; ministerium (cui se liberrime cōsecrarit) expeditior habiliorq;. Talem iam

iam ad contrahendum matrimonium, sui iuris, ut antea, non esse, excepta, ut Apostoli uerbis utamur, uisione, hoc est, si ei in coelibatu contigerit, ut ita uratur, ut nec ullo consilio, doctrina, castigatione aut monitu uisione domare aut cohibere possit: Nam ut is, qui se matrimonio mancipauerit, non est sui iuris ut antea, ita & qui se Christo & ecclesiae eius in ministerium deuouit. Ministerium hoc, omnis generis uoluptatibus, praefere debet, cuius gratia omnia etiam, & propria uitam abnegare tenetur. Habet haec castimonia uitae, & uoluptatum abstinentia, certas quasdam promissiones huius & futurae uitae. Marci 10. Rursum: Qui non pugnant cum concupiscentiis et affectibus carnis, adeo ut cupiant uincere, hi abijciunt donum sibi a Deo collatum, amittunt spiritum sanctum, & sunt offendiculo ecclesiae, quam sua inconstantia labefactant & lacerant.

Præterea docent, dona gratiarum diligenter ab omnibus, & summo studio conseruanda esse, ita nemini imponunt iugum intollerabile, cum conscientiae offendiculo, uerum quia propter bonum ordinem, et ut Paulus ait, propter bonum Schisma omnia fieri debeant in ecclesia.

Censent ex re ecclesiae esse, & commodare publicae tranquillitati, ut is qui continere non potest, deferat eam rem ad Praesidentes in ecclesia, quorum autoritate & consilio utatur. Decet enim ecclesiae ministrum, ecclesiae & fratrum

DE TEMPORE GRATIAE.

trū autoritate omnia facere, ut sit alijs bono exemplo, Et minus peccatur, si eorū, qui spīritum Christi habent, utaris consilio.

De tempore gratiæ, in quo Diuinus fauor, & quæri debet, & inueniri potest.

Articulus XX.

HOc demum loco docent, ut sciant homines tantisper, dū in uiuis sunt, tempus à Deo, quod gratiæ est, sibi concedi, ut ipsum eiusq; gratiam, bonitatem, misericordiam & lenitatem quærant, Sicq; ex illius promissione inueniant, ac ita beatam salutem adsequantur. De hoc sic in Actis Paulus conuocatur: Deus præfinit præstituta tempora, præfixitq; terminos, habitationis hominū, ut quærent Deum, si forte palpent eum & inueniant. Et Dominus per Prophetam ait: In tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuuisti te. Ecce nunc tempus acceptū, Ecce nunc dies salutis.

Ideo diligenter admonent nostri, ne quis hoc tempore gratiæ abutatur, sed ut interea dum in prospera ualitudine est, dumq; per hoc tempus gratiæ licet, superioris uitæ poenitentiam agat, Deo reconcilietur, suamq; conscientiam fide in Christum, ac per eius in ecclesia

DE TEMPORE GRATIAE. 49

ecclesia administrationem, pacificet ac tranquillet, & securam reddat, Hinc firmiter credens, sibi condonari peccata, & propitiū Deum esse propter Christum, in cuius gratia firmatus, in bonisq; operibus ambulans, ac proficiens, certo expectare debet, animam suam corporeis uinculis explicatam, transi-
turam non in pœnam aliquam, sed instar Lazari illius, ab Angelis in æterna bona deportatum iri, illicq; eam Christo Domino, quo cum adest quicquid bonorū est & expeti potest, perpetuo mansuram: Nec equidem in nouissimo die iudicium mortis extimescet, nam in cœlestem uitā rapietur. Ad hanc nos contendere uult Paulus, Hebræis scribens: Exhortemini uos inuicem quotidie, quoad adpellatur dies hodiernus, Ne quis ex uobis induretur seductione peccati, Ingrediemur enim in requiem, nos qui credidimus, id est, Dei uoci auscultauimus in tempore.

Docent insuper, certissimum cuiq; esse debere, quod si absq; pœnitentia & fide Euangeliū, in peccatis suis decēsserit, animam suam a morte, ueluti impij illius diuitis, cui iā nulla reliqua erat gratia, æterni iudicij ream fieri. Qui sic impœnitentes uita hac defunguntur, in extremo omnium conclusionis die, suis auribus, horribilem Dei uocem audient. Descendite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Rursum Iohannis quinto: Et prodibunt qui mas-

DE TEMPORE GRATIAE.

la egerunt in resurrectionē condemnationis.

Monent ad hæc, ne quisquam ad Dominū conuerti, suorumq; admissorum culpam deprecari, poenitentiamue agere, ad senectā aut ægritudinem differat, interea autē temporis securus, ac in utramq; aurem dormiens, carnī et mundi illecebris indulgeat, suq; uoluntati morem gerat, Scriptum est enim, ne adijcias peccatum super peccatum, & ne dicas, misericordia Domini magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur: Misericordia enim & ira ab illo cito proxima, & in peccatores respicit ira illius, Nō tardes conuerti ad eum, & ne differas de die in diem, subito enim ueniet ira illius, & in tempore uindictę disperdet te. Is uero omnium maxime, qui post adeptum diuini erga se fauoris testimonium, suapte ac uoluntarie peccatis sese immerferit, totq; admonitiones salutare, ut in tempore resipiscat, spreuerit ac neglectū habuerit, uerum stulte ac procaciter Dei abusus misericordia, in eaq; suppodiatu, in peccatis perdurauerit, ad usq; postremū ac iam imminens mortis articulum, ac tū primo expergefactus mortis instātis, inferniq; horrore & metu incipiat, uel sero sapere, periculosum est, ne Domini furorem (ut clare uerba illius testantur, extremo suo malo, & non misericordiam experiatur. Clamabūt, inquit Dominus apud Micheam tertio, ad me, & nō exaudiam eos, & abscondam faciem meam

ab

ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in studijs suis, quippe qui uocem meā audire noluerint, cum expendi manus meas tota die. Verendū profecto, ne digna factis suis præmia referat, qui tempore, quod Deus illi ad pœnitentiam concesserat, tam ignaue ac perditè abusus fuerit.

Attamen ne quis desperet, docent, Nam si etiam in extremo mortis periculo, uere pœnitentiæ signum apparuerit, quod rarissime tamen accidit talibus, recte enim Paulus: Id inquit faciemus si permiserit Deus, absq; cōsolatione absolutionis nō dimittitur, Durat enim tempus gratiæ, quoad uita ista durat. meminerint huius quod Paulus cū Propheta dicit: Hodiesi uocem eius audieritis, nolite obdurare corda uestra, sicut in exacerbatione secundū diem, tentationis in deserto, &c. Quo ijs admoniti omnes, adquiescant quoq; in tempore, etiam antequam contenebrescat sol, et operiantur mōtes caligine, resipiscant, ac missa uetustate, ad Deū redeant, omniaq; agant, ne a gloria excidant, nostri summo studio curaq; adhortantur.

CONCLUSIO.

HActenus ex his R. M. tuæ inuictissime Rex, fidei nostræ, religionis, atq; adeo doctrinæ, quam Seniores nostri omnes, una
 H 3 nimi

CONCLUSIO.

nimi consensu in his regionibus profitentur, ratio paucis (cum satis ipsa per se ueritas polleat) exposita, quasiq; delineata est, Verū & doctrinam hanc ab ijs, qui erroris eā, aut impietatis, quibuscunq; possunt nominibus, omni licentia criminantur, pugnantiaq; ei, falsa & impia adtexunt, pro se quisq; iuxta Dei munus, non humana ut, sed scripturis tuentur ac uindictant. Nec sic suis tamē mortis dicus hærent, nec hæserunt unquam, quin si quid eos non satis assecutos esse, aperte Dei uerbo, quod omnium regula esse debet, lenitatisq; quo decet spiritu, ostēdatur, per quos in lucem ueritas asserta est, gratias habentes, sua semper melioribus posthabere, & rectora sequi, ut usq; fuere, parati sint.

Digneris autem his legendis, Clarissime Rex, aliquid ocij decidere, tecumq; expendere, an quisquam capita hæc doctrinæ nostræ, seu symbola, ut quæ arcanis literis aduersentur, & parumpia sint, iure damnare queat. Quoniā autem mundo plausibilia non sunt, hoc magis Regiæ Maiestati tuæ ac omnibus bonis, placere debent. At si quis tamen eo amentia agatur, ut hæc contemnat, is etiam, quod nemo obscure iudicauerit, ut ueteres Orthodoxos, simulq; diuinas scripturas, à quibus hæc desumpta sunt, ac ecclesiā quoq; quæ de principio hanc ipsam sententiam amplexa est, contemnat necesse est.

Hinc colligi potest, quo iure quæue iniuria
nos

nos ne strictè, ab huius doctrinæ asoribus,
 apud Regiam Maiestatem tuam deferamur.
 Quamobrem quàm possumus maxime obse-
 cremus, ne Regia Maiestas tua eiusmodi
 Sycophantis, qui ex composito, quacumq;
 possunt, hæreseos nobis crimen intentant,
 nosq; aliam quandam doctrinam & dogma-
 ta, diuersa ijs quæ hic exposuimus, tenere
 dicunt, fidem habeat. Palam enim est, nos in
 doctrina ac religione, nihil literis sacris poli-
 ticiis ue ordinationibus, in primis uero Regni
 huius Bohæmiæ, quod reluctetur, habere.

Scit Regia Maiestas tua, nobilissime Rex,
 eius nos iussa & imperium nunq; detrectasse,
 sed pacis semper studiosos, in cunctis obse-
 qui paratissimos. Nec quippiam unquam
 per nos, quod in rem Maiestatis tuæ, com-
 munisq; hominum societatis effici potuerit,
 infectum reliquisse, Nec quondam Deo uo-
 lente, quæ ad officij nostri partes spectent,
 animum ue publicæ utilitatis amantem, in
 nobis desiderari committemus. Non modo
 enim honestatis, concordiæ, pacis, ciuiliuq;
 constitutionum gratia, Regiæ Maiestati tuæ
 parere ac subdi iustum ducimus, Verû quia,
 ut à nostris etiam, cum plebe ipsa docemur,
 quod dicto omnes, Magistratibus audiant,
 eos reuereantur & colant, à Deo præceptum
 nouimus. Calumniæ ergo, technæ, doli &
 fraudes sunt, quibus ut in nos inquiratur, a-
 pud R. M. T. per aduersarios traducimur.

Quare

CONCLVSIO.

Quare illustrissime Rex, nos omnes benignitati tuæ, gratiæ ac patrocinio commendamus, responsumq; ad hæc, tuæ Regiæ Maiestatis clementia, & bonitate dignum, nobis dari precamur. Deus Regiam Maiestatem tuam incolumem seruet, & ad ecclesiæ usum semper prouehat.

Proverbiorum 20.

Misericordia & ueritas custodiunt Regem,
& roboratur clementia thronus eius.